

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA FINANCÍ

Měnová a fiskální politika Polska po vstupu do EU

Monetary and Fiscal Policy of Poland after Entering EU

Student: Bc. Kateřina Veningerová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Tomáš Wroblowský, Ph.D

Ostrava 2011

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra financí

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Kateřina Veningerová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T010 Finance
Specializace: 00 Finance
Téma: **Měnová a fiskální politika Polska po vstupu do EU**
Monetary and Fiscal Policy of Poland after Entering EU

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Hospodářsko-politická situace Polska před a při vstupu do EU
3. Dopady přistoupení k EU na měnovou a fiskální politiku Polska
4. Měnová a fiskální opatření v souvislosti s budoucím přijetím jednotné evropské měny
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BUTI, M.; VON HAGEN, J.; MARTINEZ-MONGAY, C. *The Behaviour of Fiscal Authorities: Stabilization, Growth and Institutions*. 1st ed. New York: Palgrave, 2002. 304 s. ISBN 0-333-98495-1.
KLIKOVÁ, Ch.; KOTLÁN, I. *Hospodářská politika*. 2. vyd. Ostrava: Sokrates, 2006. 275 s. ISBN 80-86572-37-4.

LACINA, L. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Tomáš Wroblowský, Ph.D.**

Datum zadání: 26.11.2010

Datum odevzdání: 29.04.2011

Ing. Iveta Ratmanová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 29.4. 2011

.....

Obsah

1	Úvod	2
2	Hospodářsko – politická situace Polska před a při vstupu do EU	3
2.1	Situace Polska a jeho hospodářský rozvoj do roku 1989	3
2.2	Transformace Polska po roce 1989	6
2.2.1	Měnová a fiskální politika Polska po roce 1989	6
2.3	Dílčí závěr.....	13
3	Dopady přistoupení k EU na měnovou a fiskální politiku Polska.....	14
3.1	Přechodná období	14
3.2	Přistoupení Polska do Evropské Unie	16
3.2.1	Etapy polské integrace	16
3.3	Plány po přistoupení do EU.....	18
3.3.1	Potenciál Polska v EU	18
3.3.2	Jak vypadala pomoc Polsku po vstupu do EU (2004 – 2006)?	19
3.4	Eurozóna.....	20
3.5	Přínosy a náklady členství v měnové unii	21
3.5.1	Předpokládané dopady zavedení eura v Polsku	22
3.6	Institucionalizace procesu zavedení eura	27
3.6.1	Zkušenosti členů EMU se zavedením eura	28
3.7	Výsledky průzkumu na zavedení eura.....	29
3.7.1	Názory na euro v zemích eurozóny.....	30
3.8	Ekonomika Polska v letech 2004 - 2008	31
3.9	Společné programy EU.....	34
3.10	Vývoj průmyslu v období let 2004- 2008	35
3.11	Připravenost Polska na přijetí eura po 5 letech členství v EU	36
3.11.1	Konvergenční kritéria v roce 2009	36
3.11.2	Zhodnocení situace po 5 letech členství v Evropské unii	38
3.12	Polsko po roce 2008.....	39
3.13	Perspektivy roku 2011	44
4	Měnová a fiskální opatření v souvislosti s budoucím přijetím jednotné evropské měny.....	46
4.1	Přijetí eura v Polsku.....	47
4.2	Doporučená opatření v oblasti měnové a fiskální politiky	48
5	Závěr	53
	Seznam použité literatury.....	55
	Seznam zkratk	
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	

1 Úvod

Rok 2004 byl pro Polsko významným zlomem. V tomto roce se stalo členem Evropské unie, tedy organizace zastřešující ekonomicky i politicky evropské státy. Díky tomuto členství se Polsku otevřela možnost nové specifické a komplexnější zahraniční politiky. Tato změna však nepřišla pouze pro Polsko samotné, ale díky jeho populační i geografické velikosti, také pro EU, kde se tato země stala šestým největším členským státem Unie.

Polsko bylo po celá devadesátá léta jednou z nejúspěšnějších transformujících se zemí střední Evropy. Jako první z postkomunistických ekonomik překonalo transformační otřes a nastartovalo velmi silný hospodářský růst. Polsko má spoustu specifík jak po stránce politické, hospodářské tak i společenské. Má charakter výrazně agrárního státu, reflektuje to např. vysoký podíl obyvatel pracujících v zemědělství. Avšak ve srovnání s EU a státy středoevropského regionu stále přetrvává hospodářská zaostalost.

V současnosti Polsko zažívá relativně příznivé ekonomické období. Vysoký hospodářský růst je doprovázen nízkou inflací a klesající nezaměstnaností, daří se i snižovat deficit veřejných financí. Přesto jsou však polské veřejné finance terčem kritiky ze strany Evropské komise. Podle názoru evropských komisařů, polská vláda, nedostatečně využívá příznivé hospodářské situace ke snižování deficitu, který stále přesahuje hranici stanovenou Maastrichtským kritériem, a země tak nesplňuje podmínky pro přijetí eura. Z tohoto důvodu jsem si pro svou diplomovou práci vybrala toto téma a pokusím se poukázat na mylná rozhodnutí polské měnové a fiskální politiky.

Cílem této diplomové práce je navrhnout opatření v oblasti měnové a fiskální politiky Polska, aby jednotná evropská měna mohla být v budoucnu přijata.

Práce bude zpracována pomocí metody empiricko – analytické a bude rozdělena do několika kapitol. V první kapitole bude nastíněna hospodářsko-politická situace Polska před vstupem do Evropské unie. Druhá část práce se bude věnovat změnám vývoje a povahy měnové a fiskální politiky Polska po přistoupení do Evropské unie. Třetí, stěžejní, část práce bude popisovat měnová a fiskální opatření v souvislosti s budoucím přijetím jednotné evropské měny.

2 Hospodářsko – politická situace Polska před a při vstupu do EU

Polská republika je stát střední velikosti ležící ve střední Evropě jižně od Baltského moře. Na severu hraničí s Ruskem a Litvou, na východě s Běloruskem a Ukrajinou, na jihu se Slovenskem a Českem, na západě s Německem. Hlavním městem je Varšava. Současné Polsko je s 38 miliony obyvatel osmý nejlidnatější stát Evropy. Úředním jazykem je polština.

Administrativně se člení na 49 vojvodství. Přestože v roce 2004 vstoupilo Polsko do Evropské unie, za svou měnu stále používá zlotý.

Polská republika je mj. členskou zemí EU (2004), Severoatlantické aliance (NATO, 1999), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Světové obchodní organizace (WTO) a Visegrádské skupiny.

2.1 Situace Polska a jeho hospodářský rozvoj do roku 1989

Polský lid je specifickým národem v regionu středovýchodní Evropy, tato určitá specifčnost prostupuje i jejich dějiny. Jedná-li se o dějinný vývoj Polska v posledních zhruba dvou stoletích, pak lze sledovat extrémní nacionalistické vlivy čelící více než stoleté neexistenci historické statnosti. Situaci umocňuje geopolitická poloha v německo – ruském sevření a mnoho dalších faktorů.

Polsko získalo nezávislost v roce 1918, ale během druhé světové války jej obsadili Německo a Sovětský svaz. Po roce 1918 žili Poláci dlouhá dvě desetiletí v naději na historicky spravedlivou expanzi svého státu. S vidinou řešení některých územních sporů typu polsko - české hranice se pěstovaly v očích Poláků perspektivní vztahy s Třetí říší, tyto nacistické expanzivní politiky však neměly nejmenší šanci na úspěch.

V roce 1945 byl polský stát obnoven, ale pod sovětským vlivem se stal komunistickým státem. Válka a pětiletá okupace Polska měla za následek obrovské ztráty jak lidské, materiální, tak i kulturní.

S osvobozením země bylo nutné odstranit pozůstatky ničivé války a byla nutná rekonstrukce zaostalé ekonomické struktury. Velké množství způsobených škod překročilo hranice možností polského státu, proto bylo zapotřebí pomoci ve formě zahraničních investic.

Polské ekonomické aktivity v komunistické éře můžou být rozděleny do tří období:

1. období do roku 1970, doba standardní komunistické strategie růstu;
2. 1970 – 1979, experiment na podporu hospodářského růstu prostřednictvím importu;
3. 1979 – 1989, pokusy o hospodářské reformy a odstranění krize.

První fáze se zabývá především rekonstrukcí válečných škod. Hospodářský rozvoj je založen hlavně na investicích SSSR. Oblíbeným sektorem se stal průmysl. Meziročně rostla zaměstnanost o 2% a objevila se migrace venkovského obyvatelstva do městských oblastí. Industrializace podle sovětského vzoru znamenala zlepšení např. v zásobování, ve stavebnictví a v technologickém vývoji. SSSR byl považován za tvůrce některých odvětví, jako je stavba lodí. Struktura dovozu a vývozu ukazuje, že Polsko spolupracovalo se zeměmi komunistického bloku (Tab. 2.1).

V sedmdesátých letech rostl dovoz ze Západu. Díky půjčkám od západních partnerů bylo dovezeno velké množství strojů a zařízení, za použití těchto nových technologií bylo v plánu zvýšit vývoz výrobků, a tím i splatit poskytnuté půjčky. Tento experiment ale selhal, a stal se jednou z příčin hospodářské krize. Podle předem dohodnutých cílů došlo k expanzi sektoru státního vlastnictví. V tomto směru byl provoz podniků prováděn na základě tří kategorií vlastnictví: soukromé, družstevní a státní.

Tab. 2.1 Ekonomická situace Polska v letech 1950 - 1989

POPIS	1950	1970	1989
Zaměstnanost v %			
<i>Stavebnictví</i>	25,6	36,5	36,8
<i>Zemědělství</i>	53	36,5	26,8
<i>Ostatní oddíly</i>	21,4	27	36,4
<i>Soukromý sektor</i>	3,1	2,7	30,1
<i>Státní sektor</i>	47,4	68	69,9
Obchod v %			
<i>Vývoz do komunistických zemí</i>	56,5	63,9	40,6
<i>Vývoz do zemí západní Evropy</i>	43,1	36,1	59,4
<i>Dovoz z komunistických zemí</i>	61,1	68,6	40,1
<i>Dovoz ze západních zemí</i>	38,9	31,4	59,1

Zdroj: M. Schaffer, Národní hospodářství v Evropě

80. léta byly jedny z nejbouřlivějších období v polské historii. V roce 1980 vedl růst cen potravin k vypuknutí řady stávek. Zahraniční dluh byl čtvrtý největší na světě, tato částka v roce 1982 činila 25,1 miliard USD. Inflace začala růst poměrně rychle, takže již v roce 1982 činila 100% (viz tabulka 2).

Tab. 2.2 Inflace a veřejný dluh v letech 1976 - 1989

ROK	Čistý zahraniční dluh (mld. USD)	Inflace v %
1976	10,7	4,4
1982	25,1	100,8
1986	32,8	17,7
1987	37,7	25,2
1988	37,1	60,2
1989	38,5	251,1

Zdroj: Mark Schaffer, Národní hospodářství v Evropě

Polská ekonomika na začátku 80. let měla tyto charakteristické rysy:

- domácí produkce byla charakterizována vysokou náročností materiálu a energie, nízká kvalita a technická zaostalost ovlivnily špatný výkon vývozu;
- zkušenosti s exportní ekonomikou byly malé, což znamenalo, že Polsku se nepodařilo získat komparativní výhody nebo úspory z rozsahu;
- postupné rekapitalizace národního bohatství v různých sektorech ekonomiky;
- konstantní vnější nerovnováha v sedmdesátých letech vedla k hromadění dluhů a zhroucení platební bilance, pro zemi to znamenalo nedodržování běžných plateb, splátek a úroků.

V září 1988 byl jmenován novou vládou premiér Rakowski. Začali se chystat rychlé změny v hospodářské politice:

- stejné ekonomické, finanční a daňové podmínky pro všechny podniky bez ohledu na vlastnickou formu;
- zrušení nařízení omezující hospodářskou soutěž;
- volný vstup na trh;
- podpora zakládání malých a středně velkých podniků;
- vydávání akcií a dluhopisů na podporu rozvoje kapitálových trhů.

To byl poslední program této vlády. Jednou z výhod těchto reforem byla podpora soukromého podnikání. Mezi léty 1982 - 1989 se počet lidí pracujících v tomto odvětví zvýšil o 667.000, což představuje nárůst o 60%. Pokrok se projevil také ve finančním sektoru, i přes vysokou díky reformě bylo založeno devět samostatných komerčních bank. Dosažená životní úroveň v Polsku byla na začátku roku 1989 podstatně nižší ve srovnání se zeměmi v západní Evropě (Tab. 2.3).

Tab. 2.3 HDP na obyvatele v roce 1989

	HDP (mld. USD)	HDP na obyvatele (USD)
Polsko	188,7	4 980
Německo	943,6	15 220
USA	5 147,7	20 690

Zdroj: Mark Schaffer, Národní hospodářství v Evropě

2.2 Transformace Polska po roce 1989

V roce 1989 bylo Polsko nejslabším článkem v hospodářském řetězci států komunistického bloku. V jiných zemích byla vyspělejší ekonomika a nižší inflace, proto se Čechům, Slovákům i Maďarům po roce 1989 tržní reformy prováděly mnohem snadněji. V této situaci v roce 1989 pokračovala vláda premiéra Rakowského v reformách, které směřovaly k tržní ekonomice a zrovnoprávnění všech sektorů hospodářství. Došlo i k privatizaci a liberalizaci, což usnadňovalo regeneraci soukromého podnikání, a tím urychlovalo proces zásadní transformace ekonomického systému.

Po roce 1989, kdy se Polsko změnilo v demokratický stát, země prošla mnoha ekonomickými reformami a přetransformovalo se na tržní ekonomiku.

2.2.1 Měnová a fiskální politika Polska po roce 1989

V lednu 1990 byl v Polsku představen stabilizační plán, obvykle známý jako Balcerowiczův plán. Byl zaměřen na boj proti inflaci a posílení polské měny. Hlavním způsobem jak snížit inflaci byla kontrola peněžní zásoby centrální bankou, tj. kontrolovat množství peněz v oběhu. Došlo k nárůstu objemu finančních prostředků v rukou nefinančních subjektů, jako jsou firmy a domácnosti.

Balcerowiczův program poskytoval značné urychlení reformního procesu a dával systému komplexní charakter. Systémové změny zahrnovaly mimo jiné svobodu tvorby cen, odstranění přidělového systému, otevření ekonomiky okolnímu světu zavedením tzv. vnitřní směnitelnosti zlatého, liberalizace zahraničního obchodu, reforma bankovního systému, zrušení monopolů, vznik kapitálového trhu a trhu práce, apod.

Měnová politika v Polsku v letech 1990-1997:

1. 1990-1991, dosažení inflačního cíle udržováním konstantního měnového kurzu;
2. 1992-1996, snaha o současné sledování inflačního cíle a měnového kurzu;
3. 1997, sledování inflačního cíle a měnového kurzu za použití úrokových sazeb PNB (Polská národní banka).

V roce 1990 se v Polsku začaly realizovat ekonomické postupy dohodnuté s MMF. Klíčovým prvkem stabilizačního programu bylo zmrazení zlatého vůči americkému dolaru. Z důvodu stabilizace ekonomiky byl nominální kurz udržován na konstantní úrovni. V tomto období se výrazně zvýšil vývoz, zatímco dovoz klesl. V roce 1990 byl státní rozpočet přebytkový. Začal se klást velký důraz na centrální banku.

V období 1992 – 1995 se PNB snažila přizpůsobit základní principy kontroly peněžní zásoby. Zpočátku byl tento přístup relativně efektivní. Míra inflace se snížila. K tomuto pozitivnímu vývoji došlo i přes velmi velký deficit státního rozpočtu (v roce 1992 překročil 6% HDP). Přesto inflace v Polsku patřila k nejvyšším v Evropě (Česká republika a Maďarsko měla desetkrát nižší).

Nekontrolovaný růst nabídky peněz byl spojován se vznikem hospodářské soutěže komerčních bank a s nízkými úrokovými sazbami. PNB reagovala tím, že zvýšila svou záůjční sazbu o 3 procentní body (lombardní a diskontní sazba). Ani to nepomohlo získat kontrolu nad měnovou zásobu, ta stále rostla a situace vyústila inhibicí poklesu inflace a vzniku deficitu běžného účtu. V Tab. 4 jsou zobrazeny hodnoty inflace během let 1991 - 2002.

Tab. 2. 4 Míra inflace

Rok	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Inflace	70,3	43	35,3	32,2	27,8	19,9	14,9	11,8	7,3	10,1	5,5	1,9

Zdroj: Vlastní zpracování

Měnová politika v Polsku v letech 1998-2003:

V tomto období byla prosazována restriktivní měnová politika. Nový právní rámec PNB a přijetí nových personálních změn přineslo radikální změnu v měnové politice. V roce 1998 byl založen Výbor pro měnovou politiku (NBP), který se rozhodl přejít na strategii přímého cílování inflace. Výbor si dal za cíl ve střednědobém horizontu (do roku 2003) snížit míru inflace pod hranici 4%. Důležitou součástí této strategie bylo i dát ji do kontextu polské integrace s Evropskou unií, a v dlouhodobém horizontu, s eurozónou. Předpokládalo se, že by Polsko mělo vstoupit do EU s inflací nižší než 3-4%.

Během roku 1998 NBP silně uvolnila měnovou politiku v reakci na silný vnější šok v podobě ruské finanční krize. V daném roce NBP snížila 28- denní repo sazbu na 13%. Následné prudké oživení ekonomiky posilované silným stimulem ze strany vlády, růst cen potravin, spolu s exogenním šokem v podobě růstu cen ropy a posilováním amerického dolaru vedlo k růstu spotřebitelských cen a prohloubení dosavadní vnější ekonomické nerovnováhy. Veškeré úspěchy snižování míry inflace, inflačních očekávání a získané důvěryhodnosti inflačního cíle byly během jednoho roku ztraceny. NBP opět rychle reagovala podle aktuálního vývoje inflace a prudce zpřísnila měnové podmínky.

Úrokové sazby v období od srpna 1999 do srpna 2000 vzrostly na 19%. Růst úrokových sazeb spolu s reálným posílením zlotého (o 12% proti původní centrální paritě) vedlo k mimořádnému ztížení měnových podmínek. Prudké zpřísnění měnové politiky spolu s poklesem celosvětové poptávky se projevilo ve výrazném propadu investic, úvěrové aktivity bank, rostoucí míry nezaměstnanosti, poklesu spotřeby domácností a ve snížení deficitu běžného účtu platební bilance. Teprve poté, kdy index spotřebitelské inflace poklesl pod 7 %, a výsledky růstu HDP prokázaly nejvýraznější ekonomické zpomalení od transformační recese, začal Výbor pro měnovou politiku NBP sazby snižovat z 19% na současných 5,25%, lombardní a diskontní sazby klesly o 15 procentních bodů. Současně poklesla inflace o 6 procentních bodů.

Při zpětném pohledu byla měnová politika cílování inflace velmi úspěšná, protože se jí podařilo snížit míru inflace do dlouhodobého inflačního cíle (pod 4%). I přes graduální snižování nominálních krátkodobých úrokových sazeb zůstávají reálné úrokové sazby na úrovni okolo 4,5%¹, což znamená mnohem přísnější měnové podmínky v porovnání se sousedními zeměmi na podobné ekonomické úrovni či se zeměmi EMU.

Tradičním problémem středoevropských zemí, Polsko nevyjímaje, zůstává oblast veřejných financí. Reformy v letech 1989 – 1991 umožnily postupné snižování rozpočtového deficitu. Reformy doprovázely změny daňového systému a nové daně se staly důležitým nástrojem modernizace polské ekonomiky. Ekonomické reformy vytvořily dobré podmínky pro rozvoj soukromé produkce a začal rychlý ekonomický růst. Po šest, sedm let bylo Polsko nejrychleji se rozvíjejícím státem regionu.

V Tab. 2.5 jsou nastíněny základní makroekonomické údaje let 1990 – 1993.

Tab. 2.5 Ekonomické ukazatele Polska v letech 1990 - 1993

	1990	1991	1992	1993
Změna v %				
<i>HDP</i>	-10,5	-7,5	1,5	4,5
<i>Reálné mzdy</i>	-24,4	-0,3	-2,8	0,3
<i>Export</i>	24,7	-18,5	-11,5	-2,8
<i>Import</i>	-2,5	24,3	2,5	17,7
<i>Zemědělská výroba</i>	-2,2	-2	-12,8	1,5
<i>Průmyslová produkce</i>	-24,2	-11,9	3,9	4,5
<i>Míra nezaměstnanosti</i>	6,1	11,5	13,6	15,7
<i>Rozpočtový deficit</i>	3,1	3,8	5,1	2,8

Zdroj: Výzkumný ústav ve Varšavě, Studie založené na hospodářství

Vedení restriktivní politiky přispělo k velké kritice programu a růstu sociální nespokojenosti. Oponenti Balcerowicze uznali, že dopady programu jsou velmi daleko od svých cílů. Skutečné dopady programu v letech 1989-1993 byla vysoká míra nezaměstnanosti, prohlubování chudoby drtivé většiny populace (40% obyvatel žilo v roce 1993 pod hranicí chudoby), pokles reálných mezd a důchodů o 30%, výrazný pokles byl zaznamenán i v jiných oblastech života, jako je kultura, vzdělávání, školství, zdravotnictví, atd.

V období let 1991-1993 byl také v plánu privatizační program. Státní vlastnictví podniků se mělo snížit o 15% v roce 1991, o dalších 20% v roce 1992 a ještě jednou totéž v

¹Není-li uvedeno jinak:<http://www.nbp.pl/>

roce 1993. Privatizační program se skládal z komercializace státních podniků, tržní disciplíny, z privatizace velkých, středních a malých podniků.

Balcerowiczův program přinesl i mnoho pozitivních změn v ekonomice, jako je nárůst počtu soukromých podniků, rovnováha vnitřního trhu a vnitřní směnitelnost zlotého. Díky těmto reformám se Polsko začalo podobat tržního hospodářství.

V období prosperity let 1993 – 1998 a boomu průmyslové výroby rychle rostl dovoz spotřebního zboží. Během pěti let vzrostl HDP o jednu třetinu a investice o 88,5%. Vzniklo mnoho pracovních míst a nezaměstnanost se snížila o 4%. Jenže období poměrně extenzivního rozvoje muselo skončit a ekonomika začala stagnovat.

Snahy z poloviny 90. let redukovat nadměrné výdaje v sociální oblasti se nepodařilo plně uskutečnit. Navíc omezené úspěchy ve snižování a lepším cílení těchto výdajů byly absorbovány snížením vládních příjmů. V době vysokého růstu nominálního, ale i reálného HDP se dařilo držet skutečný schodek veřejných rozpočtů i veřejného dluhu na „přijatelné“ úrovni. Strukturální schodek rozpočtu však prozrazuje silnou expanzivní politiku vlády v minulosti i současnosti.

V následující Tab. 2.6 budou uvedeny makroekonomické veličiny let 1994 – 1999.

Tab. 2.6 Hospodářské situace Polska v období let 1994-1999

Změna v %	1994	1995	1996	1997	1998	1999
<i>HDP</i>	5,2	7	6,1	7	4,9	4,5
<i>Míra nezaměstnanosti</i>	16	14,9	13,2	10,3	10,4	10,8
<i>Reálné mzdy</i>	0,5	3	5,7	6	5,6	5,9
<i>Export</i>	21,9	32,8	10,3	9	3,9	2,6
<i>Rozpočtový deficit</i>	2,7	2,6	2,5	1,4	2,3	2,3
<i>Bilance zahraničního obchodu (v % HDP)</i>	0,6	0,5	-2,8	-5	-5,6	-6,8
<i>HDP na obyvatele v USD</i>	5900	6600	6900	7500	8000	8500
<i>Průmyslová výroba</i>	9,9	10,6	9,4	11,2	4,9	4,4

Zdroj: Studie na základě MERI. Wiener WIIW Výzkumné zprávy

Z Tab. 6 lze vidět, že v roce 1994 vzrostl HDP o 5,2% a o rok později dosáhl dokonce 7% růstu. Od roku 1996 došlo k mírnému poklesu míry růstu trendu a HDP rostl tempem kolem 6% ročně. Zvláštní význam pro hospodářství měl růst průmyslové produkce. V důsledku změn ve výrobě, nastaly i produktivní změny v ekonomice. Podíl těžkého průmyslu klesl. Změnila se také struktura zaměstnanosti. Zavládl trvalý pokles zaměstnanosti v průmyslu, ve prospěch služeb. Velkým státním podnikům, jako byly doły, loděnice a ocelárny, se v nových ekonomických podmínkách nedařilo, jejich dluh rostl a zatěžoval státní rozpočet.

Na začátku transformace tempo růstu vývozu začalo klesat ve prospěch růstu dovozu. Výsledkem tohoto vývoje byl deficit zahraničního obchodu. Podle ekonomů tento prudký nárůst dovozu nastal vlivem tří faktorů, a to měnící se ekonomickou strukturou, změnou daňového systému a měnových kurzů a převis poptávky nad nabídkou. Od roku 1994 vývoz začal opět růst, došlo k obnově západní Evropy a polská ekonomika se zlepšila. Přesto Polsko v tomto období zůstává jednou z nejzadluženějších zemí ve střední Evropě.

Jedním z největších úspěchů byla inhibice růstu rozpočtového deficitu, který klesl pod 3% HDP, čímž Polsko splňovalo maastrichtské kritérium.

Míra nezaměstnanosti dosáhla jedné z nejvyšších hodnot v Evropě, v roce 1994 činila nezaměstnanost 16%. Polsko bylo rozděleno do regionů, což znamenalo, že regionální a sociální rozdíly vzrostly ještě více. Od roku 1995 Polsko zaznamenalo mírný pokles míry nezaměstnanosti, který podle názoru mnoha odborníků nepochází ze zlepšení na trhu práce, ale díky snížení počtu registrovaných nezaměstnaných. Vysoké procento nezaměstnanosti je důsledkem restrukturalizace. Za tímto účelem byly poskytovány úvěry v rámci pracovního fondu, které byly použity na boj s nezaměstnaností. Byly také nabízeny daňové úlevy, školení a rekvalifikace pro investory, kteří vytvoří nová pracovní místa v regionech s nejvyšší nezaměstnaností.

Na konci devadesátých let Polsko silně postihly následky ruské krize. Nicméně v roce 2000 se ekonomická výkonnost začala opět zvyšovat, zejména díky obnovené investiční aktivitě, silnému fiskálnímu stimulu ze strany vlády a silné zahraniční poptávce, kde vrcholil boom nové ekonomiky.

V průběhu roku 2000 však začínají nerovnovážné tendence přehřáté ekonomiky převažovat. Poptávkové inflační tlaky spolu s růstem cen rop i potravin se projeví v nárůstu míry inflace. Současně došlo k vyhrocení vnější nerovnováhy, kdy v polovině roku 2000 se deficit běžného účtu propadl až na 8% HDP. Na tento vývoj reagoval nově ustanovený Výbor pro měnovou politiku NBP prudkým ztřešením měnové politiky.

Prudký zlom v konjunktře globální ekonomiky v roce 2001 spolu s přísnými domácími měnovými podmínkami se projevil ve výrazném propadu investiční aktivity, dovozů i vývozu, ale také v relativním poklesu spotřeby domácností. Vysoký úrokový diferenciál vedl k přílivu portfoliového zahraničního kapitálu, posílení zlotého, a tedy i dalšímu ztřešení měnových podmínek. Statistický úřad potvrdil výrazné zpomalení dynamiky nejen průmyslové a stavební produkce, ale i celkového HDP.

V tomto období pokleslo tempo růst HDP až na 0,2% ve čtvrtém čtvrtletí 2001, přičemž propad byl nejvýraznější u investic, které v prvním čtvrtletí 2002 meziročně poklesly o rekordních 12,4%. Míra registrované nezaměstnanosti se vyšplhala až k 19%. Současně však došlo k výraznému zlepšení vnější nerovnováhy. Růst polských vývozu i přes pokračující hospodářskou slabost EU byl hlavním tahounem růstu v roce 2002 i 2003.

V období před vstupem do EU, tedy v postindustriálním období, o úrovni země nerozhodoval průmysl, ale služby. V roce 2003 činil podíl průmyslu na tvorbě národního důchodu 26%, oproti tomu podíl služeb byl 63%. Právě služby patřily k nejrychleji se rozvíjejícím oblastem ekonomického života.

Na závěr lze říci, že polský finanční systém byl před samotným vstupem do EU v zásadě stabilní, banky byly solidní a bezpečné, peníze směnitelné a měnový kurs fluktuující, přesto se Polsko pohybovalo v období hospodářského útlumu.

2.3 Dílčí závěr

Polská ekonomika prošla v průběhu posledních tří zmiňovaných let nejvýraznějším zpomalením od transformační recese na počátku 90. let. Výrazné ekonomické zpomalení bylo důsledkem souběhu několika faktorů, a to prudkým zpomalením světové ekonomiky od konce roku 2000 a následně stále slabý ekonomický růst v EU, výrazným poklesem investiční aktivity, restrukturalizačními problémy po ruské krizi, relativně nedostatečnými strukturálními změnami v průběhu transformace v 90. letech a špatným mixem fiskální a měnové politiky.

Rozpočtová stimulace ekonomického růstu v předvolebním období a současná měnová restrikce kvůli zchlazení inflačních tlaků a nárůstu vnější nerovnováhy vedla k silnému zotavení měnových podmínek, tj. k nárůstu reálných úrokových sazeb a k posílení reálného měnového kurzu. V měnové oblasti se však spolu s hospodářskými problémy podařilo snížit „tradičně“ vysokou míru inflace pod dlouhodobý cíl.

Snižování sazeb společně s oslabením zlotého přispělo k výraznému uvolnění měnových podmínek. Avšak i přes výrazné snížení nominálních úrokových sazeb tyto sazby v reálném vyjádření zůstávají na vysokých 4,5%. Další uvolnění měnové politiky je podmíněno zejména vývojem ve fiskální oblasti, vývojem měnového kurzu zlotého.

Hlavním rizikem makroekonomického vývoje zůstává oblast fiskální politiky s ročními deficity přesahujícími 6% HDP a růstem veřejného dluhu přes 50% HDP. Podle polské ústavy musí v takovém případě přijít fiskální restrikce, která se pravděpodobně projeví zpomalením růstu výdajů domácností, tedy i růstu HDP. Fiskální konsolidace je tak orientována spíše na stimulaci domácí poptávky než na potřebné škrty ve výdajích.

Polákům se do určité míry splnil sen z počátku 90. let, když byla jejich země začleněna mezi privilegované kandidáty na členství v Evropské unii, kteří začnou vyjednávat o vstupu jako první. Jednalo se o veliký úspěch vzhledem na ekonomickou, politickou i sociální situaci Polska těsně po roce 1989.

3 Dopady přistoupení k EU na měnovou a fiskální politiku Polska

Záměr Polska vstoupit do evropských struktur však vycházel z faktu, že státní hranice by neměla být brzdou či bariérou pro rozvoj a integraci v Evropě. Státní hranice rozděluje země ekonomicky, sociálně, kulturně, přičemž mají obdobné problémy jako je hospodářská zaostalost, odliv pracovních sil a kapitálu, nedostatečná infrastruktura, malý příliv zahraničních investic apod.

3.1 Přechodná období

Vstup do EU neznamenal jen pozitivní moment v přílivu finančních prostředků. Složitá ekonomická i sociální situace kandidátských zemí i v zemích EU vyvolávala obavy z přílivu levných pracovních sil z východu na atraktivnější trhy EU. Reakci na tento fakt bylo přijetí tzv. *přechodných období* ve vztahu ke kandidátským zemím.

Pro Polsko platí celá řada přechodných období po vstupu do EU. Je potřeba dodat, že ne všechny země a ne ve všech oblastech ekonomiky byla přechodná období přijata.

Například Rakousko a Německo trvalo na přechodném období pro oblast volného pohybu osob u nových členů. Ochranu pracovního trhu si vyjednaly i kandidátské země, a to minimálně na dobu 2 let. A bylo to právě Polsko, které na tomto opatření nekompromisně trvalo.

Další poměrně významné opatření bylo z oblasti pohybu kapitálu. Polsko v oblasti nemovitostí, které nesloužily jako místo trvalého pobytu, mohlo 5 let uplatňovat svou legislativu, tedy zákaz koupě nemovitosti cizincem. Dalším opatřením vůči zemím EU bylo omezení možnosti koupě zemědělské půdy a lesů cizinci, tam lze vlastní legislativu uplatňovat 7 let. Evropská komise může toto období prodloužit, Polsko smí v této oblasti používat svou legislativu po dobu 12 let.

K zemědělské politice se vztahovala velmi složitá jednání, problémy s ní měla i samotná EU. Polsko, jako země s tradicí zemědělské výroby, si vyjednalo dost přechodných období.

Poměrně časté výjimky se objevily i v hospodářské soutěži. Bylo tomu tam v oblasti daní, životního prostředí, energetiky apod. V některých případech byla opatření více vstřícná k Polsku než k ČR, např. zavedení daně z cigaret a tabákových výrobků u ČR po roce 2007, v Polsku po roce 2008.

Po zhodnocení rozsahu a dopadu přechodných období, lze zkonstatovat, že Polsko vzhledem ke strategické poloze a hospodářské úrovni, spadalo do celého rámce přechodných opatření. Rozdíl bylo možné spatřovat pouze v nasměrování opatření ve vztahu Polska k EU a v délce trvání některých opatření. Polsku se podařilo získat řadu výhod, které ČR neprosadila anebo prosadila s určitým omezením.

Obavy z růstu nezaměstnanosti po přijetí nových členských zemí byly již v souvislosti s přechodnými opatřeními zmíněny. Strach nemají pouze země EU, ale i kandidátské. Polsko vstupovalo do EU s nejvyšší mírou nezaměstnanosti. Základním předpokladem byla aktivní politika zaměstnanosti (APZ) namířená na přípravu kvalifikované pracovní síly, na trh práce, na jeho dynamičnost a flexibilitu. Polsko svou sociální politikou i legislativními opatřeními tyto kroky podniklo. Cílem bylo vytvořit rovné příležitosti i rovné šance lidem a zvýšit tak míru zaměstnanosti.

Zahraniční investice mají významný podíl na růstu HDP. Spolu s ČR získalo Polsko přes tři čtvrtiny všech investic směřujících do desítky zemí vstupujících do EU. Do Polska směřovala téměř polovina zahraničních investic, ČR bylo s 30% na druhém místě. Zhruba čtvrtina investic pocházela z Německa, dále z Francie a Rakouska.

Tab. 3.1 Přímé zahraniční investice a jejich podíl na HDP v roce 2001

<i>Země</i>	<i>Investice do země v mld. Kč</i>	<i>Podíl na HDP v %</i>
<i>ČR</i>	<i>175,6</i>	<i>8,6</i>
<i>Polsko</i>	<i>204</i>	<i>3,1</i>
<i>Přistupující státy</i>	<i>601,5</i>	<i>4,6</i>
<i>EU</i>	<i>12 922,4</i>	<i>4,6</i>

Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podpora-investic/prime-zahranicni-investice/>

Je zcela přirozené, že vstup do evropských struktur přinesl mnoho nového i neočekávaného. Kandidátské země i země EU věděly, že spojení bude znamenat jak kvantitativní tak především kvalitativní změny. Pro Polsko i zbývající kandidátské země to bude složitý boj o prosazení se, o zlepšování svých ekonomických i sociálních podmínek. Zajímavý byl i názor, který říká, že vstup kandidátských zemí do EU může dopomoci k jejímu zprůhlednění, k většímu pochopení i efektivnosti.

3.2 Přistoupení Polska do Evropské Unie

Polsko je členem Evropské unie (EU) od 1. května 2004. Vstup do EU byl umožněn po podepsání Smlouvy o přistoupení dne 16. dubna 2003 v Athénách, tento dokument je právním základem pro přistoupení státu do Evropské unie.

3.2.1 Etapy polské integrace

Polsko bylo do roku 1989 členem Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP). Ještě před jejím ukončením v září 1988 byly navázány diplomatické styky s Evropským hospodářským společenstvím (EHS). Později 19. září 1989 byla podepsána dohoda mezi Polskem a EHS.

26. února 1990 se stal Jan Kulakowski prvním polským velvyslancem v Komisi EHS. O pár měsíců později Polsko podalo oficiální žádost o zahájení jednání o přidružení k Evropskému společenství. Tato dohoda, známá jako Evropská dohoda, byla podepsána dne 16. prosince 1991, v platnost vstoupila dne 1. února 1994.

V roce 1993 Evropská rada na summitu v Kodani představila politická a ekonomická kritéria (tzv. kodaňská kritéria), které musel každý stát splnit, aby mohl požádat o přistoupení k EU. Polsko oficiálně požádalo o členství Polska 8. dubna 1994. Dne 8. srpna 1996 byl jmenován Výbor pro evropskou integraci a 28. ledna 1997 byla schválena Národní strategie integrace.

Evropská rada se na zasedání v Lucemburku v prosinci roku 1997 rozhodla realizovat jednání s šesti kandidátskými státy, a to s Polskem, Maďarskem, Českou republikou, Slovinskem, Estonskem a Kypr, jednalo se o tzv. lucemburskou skupinu. Polské jednání započalo 31. března 1998.

Všechny záležitosti týkající se polské integrace s EU koordinoval Výbor pro evropskou integraci. Zmocněncem pro jednání o polském členství v EU byl od března roku 1998 již zmíněný Jan Kulakowski, v říjnu roku 2001 byl nahrazen Janem Truszczyńskim. Na summitu v Kodani 13. prosince 2002 vláda Leszka Millera ukončila závěrečná jednání a Polsko 16. dubna 2003 podepsalo smlouvu o přistoupení. Smlouva vstoupila v platnost po ukončení ratifikačního procesu v EU.

Referendum o členství v EU se konalo 7. – 8. června 2003. Podle oficiálních výsledků Národní volební komise šlo k volebním urnám asi 58,85% voličů (tj. 17 586 215 osob). Z těchto necelých 18 mil. osob 77,45% (tj. 13 516 612) odpověděl *ano* na otázku ohledně členství v EU. Naopak 22,55% (tj. 3 936 012) odpovědělo *ne*. Rovněž bylo zaznamenáno 126 194 neplatných hlasů.

Zpočátku se kandidátské země vyjádřily „PRO EU“, postupem času se však jejich názor změnil. Pozvolna narůstaly obavy a skepse z blížícího se vstupu do EU, který lze vysvětlit z mnoho důvodů. Nejčastěji byla uváděna nedostatečná znalost o situaci a fungování EU, obavy z neznámého, strach z konkurence, z dalšího růstu nezaměstnanosti, ze zvyšování cen, ze sociálního propadu, ale i postupujícího procesu integrace, sladování legislativy a především z neschopnosti vlád vyjednat lepší podmínky přechodného období apod.

Na druhé straně se ale upozorňovalo na to, že by řada těchto obav neměla být spojována pouze s integračním procesem budoucích členských států. Transformace centrálně řízené a plánované ekonomiky na ekonomiku volného trhu si také vyžádala řadu nutných ekonomických změn. Tyto změny neměly původ pouze ve snaze o integraci do EU, ale byly nezbytnou součástí transformačního procesu bývalých socialistických ekonomik, a to bez ohledu na proces přistoupení.

Společně s Polskem Smlouvu o přistoupení nakonec podepsalo dalších devět zemí střední a jižní Evropy, jednalo se o Kypt, Českou republiku, Estonsko, Litvu, Lotyšsko, Maltu, Slovinsko, Maďarsko a Slovenskou republiku.

Dne 1. května 2004 se Polsko stalo plnoprávným členem Evropské unie.

3.3 Plány po přistoupení do EU

Polské Ministerstvo financí plánovalo vstup do eurozóny v roce 2009, avšak tento cíl byl odložen minimálně do roku 2012. Nicméně na základě nařízení ministra financí ze dne 15. dubna 2004 se také v Polsku smělo euro používat, jednalo se o situace, v níž jedna strana je spotřebitel nebo příjemce služeb (tj. např. v obchodě nebo kadeřnictví).

Dne 13. prosince 2007 zástupci 27. členských států podepsali v Lisabonu reformní smlouvy. V té době byl premiérem Donald Tusk, ministrem zahraničí Radosław Sikorski a polským prezidentem byl Lech Kaczyński.

Polské přistoupení k Schengenské dohodě se konalo 21. prosince 2007, (postupné rušení kontrol na společných hranicích). K symbolickému otevření hranic mezi Polskem, Českou republikou a Slovenskou republikou došlo tentýž den.

3.3.1 Potenciál Polska v EU

Polsko je jednou z nejlidnatějších a největších zemí EU. Polsko disponuje málo rozvinutými silničními sítěmi a jejich rekonstrukce soukromými společnostmi by měla být částečně financována z Evropské unie. V nadcházejících letech bylo v plánu přijmout asi 4,5 miliardy eur na modernizaci železnic. Polsko je jedním z největších příjemců dotací z EU.

Polsko také zaznamenalo jeden z nejvyšších hospodářských růstů v Evropě a po vstupu do EU se předpokládalo, že hospodářský růst bude nadále pokračovat. Zvláště atraktivní pro polskou ekonomiku může být např. cestovní ruch, vzhledem k přirozenosti polského venkova a nízké industrializace turistické oblasti či vzhledem k rozmanitosti památek v historicky poznamenaných městech, jako je Krakov, Poznaň, Gdaňsko či Varšava. Rozvoji cestovního ruchu velmi pomohlo otevření polských hranic v rámci Schengenské dohody.

Rozvoj nových zařízení nastal i v potravinářském průmyslu a ve špičkových technologiích, např. výroba počítačů Dell, projekt měl přinést 12 000 pracovních míst a náklady tohoto projektu byly přibližně 150 milionů eur. Polsko také vlastní největší loděnice v Evropě.

Otevření několika trhů práce v rámci EU přispělo k poklesu polské nezaměstnanosti, která v některých okresech dosahovala 30 - 40%. V delším časovém horizontu to může znamenat pokles počtu obyvatel a pokles daňových příjmů, avšak oproti tomu se snižuje množství vyplácených dávek nezaměstnaným. Programy EU financují a podporují různá školení a rekvalifikace pro nezaměstnané, jako jsou počítačové kurzy nebo výuka cizích jazyků. Pro zemědělce bylo nezbytné splnění vyšších norem kvality a rybářům byly nastaveny určité kvóty výlovu na ochranu moří.

Ministerstvo pro místní rozvoj odhadovalo, že díky fondům EU bude míra růstu HDP v posledních letech vyšší o 0,6 až 0,9 p.b., než kdyby do EU nevstoupili. Z údaje Výboru pro evropskou integraci vyplývá, že v roce 2003 činil polský HDP 43% průměru EU, v roce 2008 to již bylo 51%.

3.3.2 Jak vypadala pomoc Polsku po vstupu do EU (2004 – 2006)?

Předpoklad hovořil o pomoci pro všechny nově přistoupivší země 14,5 mld. eur z celkového objemu prostředků strukturálních fondů, což činí z celkového množství finančních prostředků určených EU pro strukturální fondy pouhých zhruba 7%. Z fondu soudržnosti (koheze) šlo o 7,6 mld. eur, tato částka představuje asi 41% z celkové částky určené pro kohézní fond EU. Např. Česká republika podle návrhu měla získat finanční pomoc z fondu koheze v rozpětí od 9,76 – 12,28%, Polsko v rozmezí 45,65 – 52,72%, což vedle již uváděné ČR a např. Maďarska (12% - 15%) představuje vůbec největší procentuální podíl.

Je zcela pochopitelné, že vstupem Polska do EU se podmínky financování změnily. Už také proto, že země bude moci využívat finanční prostředky v rámci regionální a strukturální politiky EU a zároveň bude ukončena pomoc z fondu PHARE². Některé projekty z fondu PHARE skončili až v roce 2006. Polsko i Česká republika měli v uvedeném období let 2004 – 2006 k dispozici největší objem finančních prostředků. Je to z důvodu, že zároveň postupně končily poslední projekty z fondu PHARE a nově nabíhaly prostředky ze strukturálních fondů a fondu koheze EU.

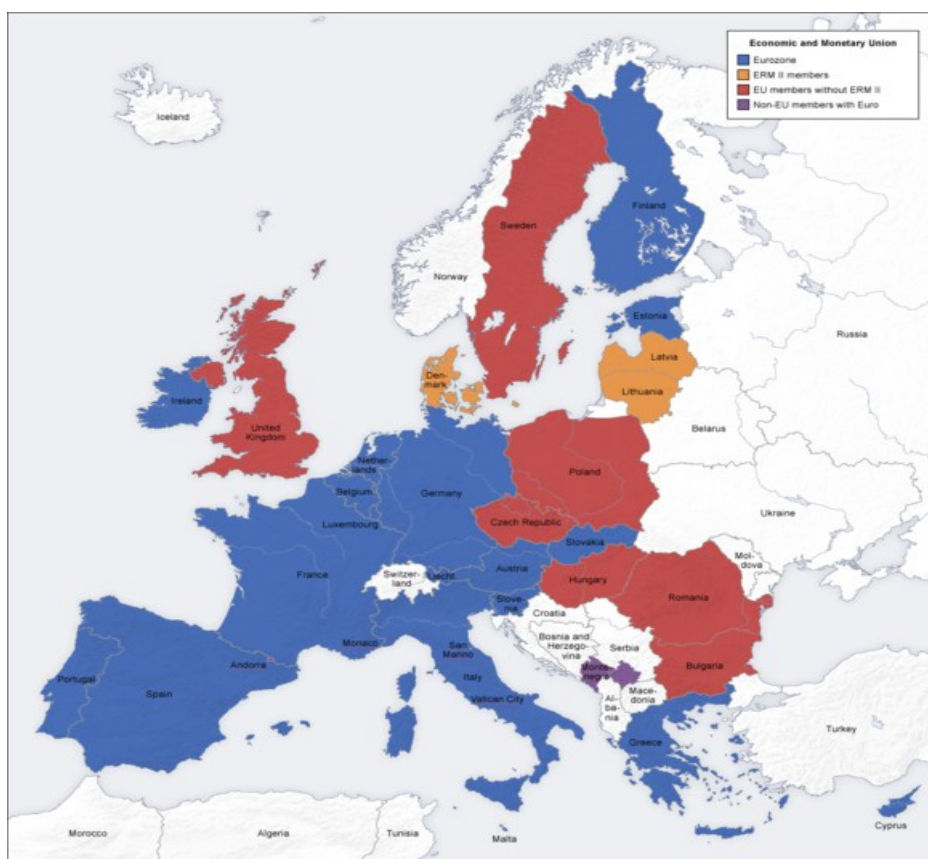
² Fond PHARE (Poland and Hungary Aid for Restructuring of the Economy) byl vytvořen v roce 1989 původně pro pomoc Polsku a Maďarsku transformovat jejich ekonomiky z centrálně plánovaných na tržní. Krátce po svém vzniku byla jeho působnost rozšířena na dalších 11 zemí. Zahrnuje celkem 17 aktivit s desítkami projektů, patří mezi ně např. podpora vzdělávání, dopravy, energetiky, zemědělství, harmonizace s evropským právem atp.

Nakonec Polsko na summitu v Kodani vyjednalo právě pro sledované období let 2004 – 2006 celkem 26 mld. zlotých (210 mld. Kč, v přepočtu 6,9 mld. eur), tzn., že téměř polovina finančních prostředků z částky, kterou Unie vydá na rozšíření, připadla Polsku.

3.4 Eurozóna

Eurozóna, oficiálně nazývaná euro oblast, je území Evropské unie, na kterém se užívá společná evropská měna euro. Jejími členy jsou tedy státy, jež vstoupily do třetí fáze Evropské měnové unie (EMU) a tím euro na svém území zavedly. Členy eurozóny je 17 zemí EU.

Obr. 3.1 Členové eurozóny

Zdroj: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_eurozona.html

Jak je vidno z obrázku, společnou měnu euro používá větší část států Evropské unie (modrá barva). Červenou barvou jsou země mimo ERM II, tedy Polsko i Česká republika.

3.5 Přínosy a náklady členství v měnové unii

Zavedení jednotné měny euro v Polsku vyplývá z povinností vyplývajících z Athénské smlouvy přijaté v referendu v roce 2003. Zavázalo se k přijetí eura za svou měnu, ale už neslíbilo, kdy se tak stane. V budoucnu se tomu ovšem nevyhne, proto je důležité, aby na to země byla dostatečně připravena. Další důležitou podmínkou z hlediska právní nezbytnosti je změna Ústavy.

Polsko není členem Evropského mechanismu směnných kurzů (ERM II), který je jedním z hlavních podmínek pro přijetí eura v krátkodobém horizontu. Od 1. května 2004 se podílí na hospodářské a měnové unii (HMU), také proto se zavázalo plnit maastrichtská (také známá jako konvergenční) kritéria, která musí být splněna každým členským státem předtím, než může vstoupit do třetí fáze HMU. O tom, zda jsou kritéria splněna, rozhodují ve svých zprávách Komise a Evropská centrální banka (ECB).

Konvergenční kritéria jsou:

- poměr schodku veřejných financí a hrubého domácího produktu nesmí překročit 3 %;
- poměr veřejného dluhu a hrubého domácího produktu nesmí překročit 60 %;
- musí být zajištěn udržitelný stupeň cenové stability a průměrné míry inflace, která po dobu jednoho roku před posuzováním nepřekročí míru inflace tří členských států s největší cenovou stabilitou o více než 1,5 %;
- dlouhodobé nominální úrokové míry nesmí o více než dva procentní body přesáhnout úrokové míry tří členských států s nejlepší cenovou stabilitou;
- po dobu posledních dvou let musí být bez vážného napětí dodržováno stanovené flukтуаční pásmo dané měny v Evropském měnovém systému.³

První dvě kritéria vztahující se k rozpočtovému schodku a veřejnému dluhu musí být dodržována i po vstupu do třetí fáze HMU.

³http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_63_cs.htm

Proces polského vstupu do eurozóny bude trvat nejméně tři roky od přijetí strategických rozhodnutí. Toto období lze rozdělit do 4 etap:

1. příprava a vstup do ERM II;
2. splnění konvergenčních kritérií;
3. příprava zavedení eura;
4. proces zavedení eura – stažení zlotého z oběhu.

Od prvního úmyslu zavedení eura bylo jedním z hlavních úkolů vytvořit strategický rámec pro *Národní plán eura*, jednalo se o dokument, který by definoval činnosti spojené s výměnou zlotého za euro. Tento strategický referenční rámec byl přijat Výborem pro evropské záležitosti dne 09. dubna 2010.

3.5.1 Předpokládané dopady zavedení eura v Polsku

„Při analýze výhod (přínosů) a nevýhod (nákladů) spojených s vytvořením měnové unie lze zvolit dva rozdílné přístupy.

Teoretický výstup vychází z dnes již tradiční teorie optimálních měnových oblastí. Ačkoli celá teorie prošla během posledních desetiletí několika revizemi, její základní myšlenka zůstává stále stejná. Ekonom R. Mundell formuloval základní otázku s ohledem na pravděpodobnost vzniku asymetrického šoku, tedy možnosti, že podobná událost bude mít na národní ekonomiky rozdílný dopad.

Druhý přístup k hodnocení nákladů a přínosů spojených s členstvím v měnové unii vychází z empirického hodnocení existujících uskupení, které je možno označit za optimální měnové oblasti. Nejčastěji citovaným a používaným příkladem jsou pak logicky Spojené státy americké. Stále častěji však ekonomové věnují pozornost analýze evropské hospodářské a měnové unii (HMU) s tím, jak se prodlužuje časová řada dat umožňující její podrobné zkoumání.“⁴

⁴ Lacina, L. a kol.: Měnová integrace – Náklady a přínosy členství v měnové unii, Praha, C.H.Beck, 2007, s. 3

Nahrazení zlatého eura je předmětem ekonomické analýzy hlavních veřejných institucí zabývajících se financováním v Polsku. Pro tuto problematiku existují publikace vydané Ministerstvem financí a Polskou národní bankou.

Tyto zprávy byly odkázány na možnosti očekávaných přínosů a nákladů a také možných rizik.

3.5.1.1 Náklady

„S diskuzí o velikosti nákladů členství v měnové unii ve vztahu k míře otevřenosti národních ekonomik jsou spojeny dva okruhy problémů.

První souvisí s analýzou otevřenosti ekonomiky a pravděpodobností výskytu asymetrických šoků. Náklady spojené se vstupem do měnové unie se snižují se zvyšující se mírou otevřenosti národní ekonomiky.

Druhý okruh problémů se zabývá vztahem otevřenosti ekonomiky a účinnosti kurzové politiky jako nástroje vyrovnání asymetrického šoku.“⁵

Důležité náklady a rizika zavedení jednotné měny v Polsku:

- z dlouhodobého hlediska je to přenos měnové politiky na úroveň Společenství. Ve stejnou dobu se upozorňuje na nutnost začlenit také aspekty globalizace, což by podstatně omezilo reálnou šanci na autonomní měnovou politiku. Náklady na upuštění od měnové autonomie byly odhadovány na 0,055%⁶ dlouhodobé spotřeby. Dalším rizikem z dlouhodobého hlediska je ztráta měnového kurzu jako nástroje při přizpůsobování hospodářské politiky;
- ze střednědobého hlediska je to přijetí rizika souvisejícího s nepříznivým kurzovým přepočtem, riziko zhoršení konkurenceschopnosti ekonomiky spojené s možností zvýšení nákladů na pracovní sílu, dále riziko týkající se možných inflačních rozdílů v měnové unii a také riziko růstu cen aktiv, zejména nemovitostí.

⁵ Lacina, L. a kol.: Měnová integrace – Náklady a přínosy členství v měnové unii, Praha, C.H.Beck, 2007, s. 58

⁶<http://gospodarka.gazeta.pl/euro/0,0.html>

- z krátkodobého hlediska lze považovat za riziko účast v ERM II, jedná se o tzv. „impossible trinity“ („nemožná trojice“)⁷. Dále jsou to cenové dopady zavedení hotovostního eura a s tím související negativní důsledky. Statistiky ukazují, že v době přechodu na hotovostní euro vzrostla cena některých druhů zboží. Tato zvýšení mohla být částečně způsobena tím, že některé firmy a maloobchodníci využili přechodu na hotovostní euro ke zvýšení cen na úkor spotřebitele.

Celkový potencionální dopad těchto jevů se odhaduje na 3,29%⁸ tempa růstu CPI, ovšem za předpokladu, že úprava bude asymetrická. Objeví se náklady spojené se zavedením hotovostního i bezhotovostního eura, jako je emise peněz, bude potřeba upravit informační systémy, přecenit zboží, vydat nové cenové katalogy, vyškolit zaměstnance a provést mnoho dalších úkonů. Velké budou také náklady na samotnou kampaň.

3.5.1.2 *Přínosy*

„Jestliže analýza nákladů vychází především z makroekonomické úrovně, pak přínosy spojené se zavedením společné měny se musí hledat spíše v rovině mikroekonomické. Lze identifikovat dva významné faktory působící na velikost potencionálních přínosů.

První je odstranění transakčních nákladů spojených s existencí národních měn.

Druhým je pak snížení nejistoty spojené s neočekávanými změnami měnových kurzů, tedy tzv. kurzového rizika. Z výše uvedeného je zřejmé, že hlavními příjemci přínosů jsou především podnikatelské subjekty působící na jednotném vnitřním trhu a obyvatelé členských zemí Eurozóny.

Samozřejmě existují i přínosy v makroekonomické rovině (jako je např. růst vzájemné obchodní výměny. Ty jsou ovšem mnohem hůře kvantifikovatelné. Důvodem je vliv celé řady spolupůsobících faktorů, které nemají jednoznačnou vazbu na měnovou integraci. Zde lze pouze konstatovat, že přínosy na mikro- a makro- úrovni jsou úzce propojeny.

⁷ „Nemožná trojice“ v mezinárodní ekonomice znamená, že je nemožné, aby následující tři situace fungovaly současně: fixní kurz, volný pohyb kapitálu a nezávislá měnová politika.

⁸<http://nbp.pl> – Zpráva o plné účasti Polské republiky ve třetí etapě HMU

Provést jednoznačnou klasifikaci přínosů členství v měnové unii není jednoduché. Podstatná je také diskuze o tom, jak rychle dochází k naplňování očekávaných přínosů v čase. Dále se konstatuje, že některé přínosy jednotné měny lze označit jako jednorázové a jiné jako trvalé.,⁹

Důležité přínosy zavedení jednotné měny v Polsku jsou:

- snížení transakčních nákladů a kurzových rizik. Podle údajů zveřejněných Ministerstvem financí v prosinci roku 2009 poukázalo 56% podnikatelů v sektoru malých a středních podniků na kolísání směnného kurzu jako na hlavní faktor bránící rozšíření na mezinárodní úroveň. Patří sem zejména:
 - snížení nákladů na podnikání,
 - usnadnění vedení účetnictví,
 - možnost lepšího finančního plánování subjektů,
 - zvýšení srovnatelnosti a transparentnosti cen na mezinárodní úrovni,
 - zlepšení postavení polských partnerů v mezinárodním obchodu v souvislosti s užíváním měny se silnou globální pozicí,
 - snížení nákladů související se směnným kurzem,
 - zvýšení transparentnosti trhu a zrušení překážek vstupu na trh,
 - zintenzivnění obchodu,
 - zvýšení investic, a to jak domácích, tak přímých zahraničních investic (přistoupení Polska k eurozóně v roce 2004 by mělo za následek přibližně 18,5% nárůst zahraničních investic);
- zhodnocení makroekonomické situace. Tato oblast se týká především zvýšení makroekonomické stability, snížení devizových spekulací, snížení rizik měnové krize, zvýšení spolehlivosti prováděné měnové politiky, zvýšení důvěryhodnosti politiky fiskální v rámci závazků v Paktu stability a růstu a v neposlední řadě zlepšení úvěrového ratingu;

⁹ Lacina, L. a kol.: Měnová integrace – Náklady a přínosy členství v měnové unii, Praha, C.H.Beck, 2007, s. 71

- snížení úrokových sazeb, díky kterým poklesnou náklady na získávání kapitálu pro domácnosti, podniky a veřejné instituce, bude snazší dostupnost úvěrů a s tím související zvýšení spotřeby a díky kterým se zvětší kapacita dluhových služeb;
- pozitivní dopad na finanční trhy. Mělo by dojít ke zlepšení úrovně integrace trhů a ke vzniku příležitostí na zdokonalení stability finančních institucí;
- růst HDP a zvýšení prosperity. Polská národní banka počítá s dlouhodobým růstem o dalších 2,1% - 7,5% HDP po vstoupení do eurozóny;
- výhody pro občany a spotřebitele, např. při služebních cestách do zahraničí a na dovolenou již nebude potřeba měnit peníze, to ušetří jak čas, tak poplatky za výměnu. Pohodlnější bude i nakupování, neboť občasné budou dobře obeznámeni s eurovými bankovkami a mincemi z každodenního používání eura v domácí ekonomice. Odpadne také riziko, že v cizí zemi budeme napáleni podvodníky, kteří nám vnutí falešné peníze;
- stabilnější a snadno porovnatelné ceny. Při nákupech v zahraničí bude snadnější a rychlejší orientace v cenách. Snazší porovnatelnost cen zvyšuje konkurenční tlak, což spotřebitelům přináší dlouhodobé výhody ve formě nižších cen, vyšší kvality a pestřejší nabídky zboží a služeb.

Přínosy z eliminace transakčních poplatků rostou v závislosti na objemu a frekvenci použití dané národní měny jako mezinárodní platební jednotky, otevřenosti ekonomiky, efektivnosti směnářských služeb a konečně na variabilitě měnového kurzu národní měny.

V současnosti se této oblasti věnuje velká pozornost z důvodu velkého potenciálu a z důvodu úzké souvislosti s některými důležitými změnami, jako je reforma veřejných financí či snížení dluhu.

Mnohé publikace poznamenávají, že pozitivní důsledky přijetí eura se zhmotní až v dlouhodobém horizontu. Rozsah očekávaných přínosů je obtížné přesně definovat, ale i přesto se ekonomové snaží aspoň o jejich odhad.

Kromě výše uvedených výhod Polsko bude mít také větší vliv na rozhodování ve výrobě v rámci celé Evropské unie. Polská národní banka získá lepší pozici v Evropském systému centrálních bank, bude skutečnou součástí Eurosystemu a zástupce PNB se stane členem Rady guvernérů Evropské centrální banky.

3.6 Institucionalizace procesu zavedení eura

Vytvoření organizační struktury s cílem připravit Polsko na zavedení jednotné měny bylo zahájeno vládou premiéra Donalda Tuska na konci roku 2008 – 2009. Již 28. listopadu 2008 tehdejší předseda vlády schválil kandidaturu Ludvíka Koteckiho na pozici zástupce vlády při koordinaci příprav zavedení eura jako společné měny v Polsku.

Druhá část právních předpisů na vytvoření odpovědné organizační struktury na zavedení eura se týká Rady ministrů ze dne 3. listopadu 2009, podle tohoto zákony byly zřízeny tyto struktury:

1. *Národní koordinační výbor pro zavedení eura* – její předseda je vládní zmocněnec, místopředseda je představitel Polské národní banky. Výbor také zahrnuje člena Rady ministrů, státní tajemník Ministerstva vnitra, zástupce Výboru pro evropskou integraci, předseda Úřadu pro hospodářskou soutěž a ochranu spotřebitelů, předseda Legislativní vládní rady a předseda Komise pro finanční dozor;
2. *Koordinační rada* – předsedou je zástupce vlády a místopředsedou je zástupce rady PNB;
3. *Interinstitucionální týmy pro přípravu Polské republiky na euro* – poradní orgány rady. Týmů je celkem osm, a to tým pro makroekonomické aspekty, pro úpravu zákona, veřejnou správu, finanční sektor, finanční stabilitu, ochranu spotřebitele, komunikační strategii a pro zavedení bankovek a mincí euro.

3.6.1 Zkušenosti členů EMU se zavedením eura

Úřad vládního zmocněnce pro zavedení eura v Polsku, ve spolupráci s Evropskou komisí, uspořádal ve dnech 10. a 11. března 2011 dvoudenní konferenci pod názvem *Euro changeover – chat should or shouldn't be done? Conference on Euro Changeover Preparations*. Cílem této reprezentativní akce bylo shromáždit zajímavé osobnosti ze zemí eurozóny, které se podílely na zavádění eura ve svých zemích. Konference zaujala svým formátem, spojoval v jednotlivých blocích vystoupení řečníků jak ze starých členů EU, tak i z nových členů EU, kteří vstupovali do eurozóny v pozdějších letech. (Slovinsko, Kypr, Malta, Slovensko a Estonsko).

Došlo ke konfrontaci zkušeností se zaváděním eura různými zeměmi v různých dobách, která upozornila na důležité okolnosti usnadňující pozdější začleňování do eurozóny. Zdůrazněny byly skutečnosti, že euro je známá a etablovaná měna s širokým mezinárodním rozšířením, v nově vstupujících zemích působí zahraniční subjekty obeznámené s technickými aspekty zavádění eura ve svých mateřských zemích a že obecnou metodou se stal přístup tzv. „velkého třesku“, na rozdíl od dřívějšího scénáře s dlouhým přechodným obdobím.

Během konference bylo zdůrazněno, že 17 současných členů eurozóny představuje 17 úspěšně realizovaných plánů technických příprav. Tyto plány se vyznačují některými specifickými a jedinečnými rysy, avšak mají i společné základní stavební bloky, mezi něž zástupce Evropské komise Benjamin Angel zahrnul:

- rozsáhlé předzásobení bankovního a podnikového sektoru eurovým oběživem,
- rychlé a bezporuchové stahování národního oběživa,
- náročnou adaptaci informačních systémů,
- duální označování cen,
- účinnou a dobře rozfázovanou komunikační kampaň.

Konference se rozčlenila do tematických bloků, které pokrývaly základní oblasti technických příprav, jako je výměna hotovostí, příprava finančního a nefinančního sektoru, příprava veřejné správy a územních samospráv, ochrana spotřebitele a komunikační kampaň. Zmíněna byla potřeba úzké spolupráce všech hlavních aktérů soukromého i veřejného sektoru a nutnost včasného zahájení adaptačních aktivit.

V samostatném bloku vystoupil zástupce polského Ministerstva financí Marek Rozkrut, ten seznámil účastníky konference s aktuálním stavem příprav na zavedení eura v Polsku. Ty mají v letošním roce vyvrcholit přijetím Národního plánu zavedení eura.

3.7 Výsledky průzkumu na zavedení eura

Polská vláda premiéra Donalda Tuska nemá v zemi příliš velkou podporu pro svůj plán zavést euro jako národní měnu. Ukázal to nejnovější průzkum, jehož výsledky zveřejnila tisková agentura PAP.

V roce 2008 nechtělo od roku 2012 platit eurem 37% Poláků, dalších 34% obyvatel dokonce nechtělo, aby se vůbec někdy v Polsku užívalo euro jako hlavní měna. Tuskův záměr přijmout euro co nejrychleji podpořilo jen 20% dotázaných. Premiér argumentuje tím, že euro v Polsku posílí ekonomickou stabilitu. Jeho odpůrci se domnívají, že naopak zastaví hospodářský růst.

V březnu roku 2011 sice hlasovalo ve prospěch eura 32% Poláků, ale vzhledem k minulému roku je to o 10% méně. Proti vstupu do eurozóny bylo tentokrát 60% respondentů a dá se očekávat růst počtu odpůrců.

Jak lze vidět, polské vládě klesá podpora veřejnosti. I zastánci eura se ve většině případů domnívají, že by mělo být přijato nejdříve po roku 2015.

Následující tabulka uvádí výsledky veřejného mínění Eurobarometr, jedná se o posouzení důsledků zavedení eura. Postupem času si lidé myslí, že euro nemá pozitivní účinky na zemi, v roce 2010 bylo pro zavedení už jen 48%.

Tab. 3.2 Sociální hodnocení eura (%)

Rok	Měsíc	Pozitivní účinky
2010	<i>květen</i>	48%
2009	<i>září</i>	52%
2009	<i>květen</i>	58%
2008	<i>květen</i>	47%
2007	<i>září</i>	67%
2007	<i>březen</i>	52%

Zdroj: <http://gospodarka.gazeta.pl/euro/0,0.html>

3.7.1 Názory na euro v zemích eurozóny

Celosvětová krize zanechala na pověsti eura nevídané škody a mnozí Evropané volají po návratu národních měn. Německý magazín vypracoval analýzu postoje k euru ve 12 státech měnové unie. Zjistil, že ačkoli více zemí za společnou měnou stojí, v některých protieurové nálady převládají.

Např. nejhlásitější diskuze probíhá v Německu, zde euro nebylo oblíbené nikdy. Hned po svém zavedení dostalo přezdívku „teuro“, vytvořenou od slova teuer neboli drahý. Podle výzkumu v prosinci 2010 si přál návrat marky téměř každý druhý Němec (49 %) a pouze 41% chtělo zachovat euro. K ještě negativnějšímu obrazu došla anketa společnosti Emnid-Institut. Podle ní se 56 % Němců domnívá, že marka byla ve srovnání s eurem lepší měnou.

I mezi Francouzi je euro neoblíbené. Podle průzkumu nadace GermanMarshallFund odmítá společnou měnu v její dnešní podobě 60 procent Francouzů. „Hlavní problém naší země se nazývá euro,“ hlásá MarineLePenová, zvolená předsedkyně Národní fronty. Dcera zakladatele Národní fronty proto požaduje postupný odchod z eurozóny.

Trocha nostalgie po šilinku se objevila i v Rakousku, ale žádná silná touha po návratu k vlastní měně. Oproti Německu se v anketách Rakušané staví za euro, 66% lidí chce současnou měnu udržet. Stejně je tomu tak i Irsku nebo Finsku.

Nejmladší členský stát, Estonsko, vstoupil do eurozóny 1. ledna 2011. V té době měnovému klubu analytici předpovídali temné vyhlídky, i přesto přijetí eura podpořila na konci minulého roku většina Estonců, přesně 52%.

3.8 Ekonomika Polska v letech 2004 - 2008

Je obtížné zhodnotit dopad přistoupení Polska do EU na hospodářskou situaci, jelikož integrace je prováděna souběžně s procesy globalizace, s ekonomickým cyklem a výkony přijatými v předchozích letech, kdy bylo cílem vstoupit do EU.

Přímé účinky EU byly nahrazeny faktory, jako jsou přijaté transfery z rozpočtu EU, zejména v rámci společné zemědělské politiky a soudržnosti, snížení investičních rizik spojenými s přímými zahraničními investicemi, otevření trhů se zbožím a službami a trh práce.

Polská ekonomika byla v letech 2004 – 2008 v období silného růstu, který zahrnoval všechny sektory (např. služby, průmysl, stavebnictví). Základy těchto dobrých časů se nachází v polském přistoupení do EU, což mělo za následek zrychlení vývozu. Zvýšením vývozu byla stimulována produkce i růst zaměstnanosti, a tudíž zvýšení domácí spotřebitelské poptávky.

Tab. 3.3 Tempo růstu HDP a domácí poptávky v letech 2003-2008 (ve stálých cenách)

Rok	Spotřeba			Akumulace		Domácí poptávka	Zahraničí		HDP
	CS	Z toho:		Hrubý kapitál	Fixní kapitál		Vývoz	Dovoz	
2003	2,7	2,1	4,9	3,3	-0,1	2,8	14,2	9,6	3,9
2004	4,3	4,7	3,1	14,7	6,4	6,2	14	15,8	5,3
2005	2,7	2,1	5,2	1,4	6,5	2,5	8	4,7	3,6
2006	5,2	5	6,1	16,1	14,9	7,3	14,6	17,3	6,2
2007	4,7	5	3,7	23,7	17,6	8,6	9,1	13,6	6,7
2008	4,1	5,4	0	7,7	7,9	5	5,8	6,2	4,8

Zdroj: <http://www.stat.gov.pl/gus>

V Tab. 3.3 jsou uvedeny hodnoty tempa růstu hrubého domácího produktu, domácí poptávky, vývoj zahraničí apod. CS je celková spotřeba, IS je individuální spotřeba a KS je kolektivní spotřeba.

Vzhledem k několikaletému časovému horizontu rychlost růstu jednotlivých složek agregátní poptávky přispěly ke změně ve struktuře distribuce HDP. Fáze ekonomického růstu určují vysoký růst domácí poptávky, který byl také v letech 2004 -2008. Pouze v roce 2005 čistý vývoz pozitivně ovlivnil hospodářský růst.

Ve zbývajících letech byl podíl na HDP doprovázen vyšším růstem dovozu než vývozu. Za vyšším růstem HDP také stojí investice, které vedly ke zvýšení bohatství v ekonomice. Zvýšení technického vybavení práce přispívá k probíhajícímu procesu konvergence. Vysoký růst investic nastal díky příznivé situaci podniků a jejich potřeby zvýšení výrobní kapacity a optimistického hodnocení budoucnosti. Růst investičních společností podněcuje především využití finančních prostředků z EU. Tyto procesy přispívají ke zvyšování potenciálu polského hospodářství.

V těchto letech převládalo záporné saldo obchodu se zbožím a službami, ale bylo na bezpečné úrovni a bylo pokryto přílivem kapitálu ve formě přímých zahraničních investic. Schodek samotné obchodní bilance se zbožím byl také částečně hrazen přebytkem v obchodu se službami.

Zvyšování konkurenceschopnosti polského zboží vyplynulo z poklesu jednotkových mzdových nákladů a došlo ke stimulu polského exportu. Prohlubování evropské integrace a globalizace v obchodu vedla k rozšíření polských vývozců na zahraniční trhy. Na konkurenci má vliv kromě nákladů hlavně ceny a směnné kurzy. V roce 2007 došlo spolu s posílením zlotého ke zvýšení jednotkových mzdových nákladů a růst produktivity práce neudržel krok s dynamikou nákladů práce. Výsledkem byl pokles vývozu.

Tab. 3.4 Tempo růstu HDP a hrubé přidané hodnoty v roce 2003-2007 (%)

<i>Popis</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>
<i>HDP</i>	3,9	5,3	3,6	6,2	6,6	4,8
<i>Přidaná hodnota</i>	3,6	5,2	3,3	6	6,7	4,9
<i>z toho:</i>						
<i>Průmysl</i>	7,8	10,5	3,5	10	7,5	3,7
<i>stavebnictví</i>	-2,9	1,8	7,8	11,6	16,4	11,3
<i>Služby</i>	2,5	4,2	3,6	6,7	6,7	5,6

Zdroj: <http://www.stat.gov.pl/gus>

Trh sektoru služeb je nejvíce stabilním odvětvím polského hospodářství a má pozitivní dopad na hospodářský růst. Ostatní sektory disponují většími výkyvy, je důležité je sledovat, jejich změny se totiž primárně odrážejí v ekonomických podmínkách. I stavebnictví podléhá výkyvům, protože do značné míry záleží na situaci na trhu investic. Malý, ale trvale příznivý vliv na netržní sektor služeb představuje zemědělství, v hospodářském růstu hraje malou roli, i navzdory skutečnosti, že toto odvětví mělo silně pozitivní vliv na přistoupení k EU.

Finanční podpora z rozpočtu EU v rámci společné zemědělské politiky významně ovlivnila růst příjmů v zemědělství, díky ní došlo k restrukturalizaci a modernizaci zemědělství a potravinářského sektoru jako celku. Vysoký růst vývozu zemědělsko-potravinářských výrobků do jiných zemí EU svědčí o vyrovnání se silné konkurenci na trhu evropském i celosvětovém.

Přistoupení k EU mělo za následek dynamický proces „dohánění“ ekonomik rozvinutých zemí. Průměrný roční růst HDP za léta 2004 - 2008 dosáhl 5,3%, v letech 1999 – 2003 to bylo pouze 3,1%. Nominální hodnoty HDP v roce 2008 činily 1,266 mld. zlotých. V rámci reálné konvergence se snížil rozdíl v HDP na obyvatele. S ohledem na kupní sílu se tento index v Polsku vůči ostatním rozvinutým zemím EU 27 zvýšil z 49% (2003) na 53,6% (2007).

Tab. 3.5 HDP na jednoho obyvatele v Polsku podle parity kupní síly v letech 2003-2007 ve srovnání se zeměmi EU (%)

	2003	2004	2005	2006	2007
EU - 27	100	100	100	100	100
EU - 15	113,7	113,1	112,7	112,1	111,6
Polsko	49	50,7	51,2	52,4	53,6

Zdroj: <http://www.mg.gov.pl/>

V seznamu států světa seřazených podle HDP v paritě kupní síly na obyvatele za rok 2007 bylo Polsko s 16 316 USD na 50. místě z celkem 179 zemí.

3.9 Společné programy EU

Díky členství v EU se Polsko podílí na společné iniciativě v rámci EU. Všechny členské země kolektivně přispívají k budování stabilního finančního základu měnové ekonomiky. Tematická oblast působnosti společné politiky projektů se neustále zvětšuje. Bylo by obtížné zmínit oblast, která nepocítila účinky přistoupení Polska k EU.

Z dnešního pohledu je hlavním úkolem Polska vytvářet podmínky pro rychlý ekonomický růst, zároveň omezit dopady ekonomické krize a především příprava polské ekonomiky na vstup do eurozóny. Důležitá oblast spolupráce v rámci EU je společná iniciativa zlepšit konkurenceschopnost jednotlivých ekonomik Evropské unie. Za pomoci strukturálních reforem se plánuje zdokonalit regulační proces, podpora subjektů a energeticko - klimatické balíčky.

Každý členský stát, který nepatří do eurozóny, musí pravidelně poskytovat Evropské komisi konvergenční program na realizaci požadavků Paktu stability a růstu. Programy obsahují tzv. konvergence „Obecného ekonomického rozsahu“, které určují směr makroekonomické politiky EU. Základním prvkem těchto konvergencí jsou střednědobé cíle členských zemí v rámci Paktu stability a růstu a jejich následné povinná realizace. Střednědobé cíle se týkají např. deficitů veřejných financí bez vlivu hospodářských šoků.

Prioritní střednědobý cíl hospodářské politiky uvedený vládou v aktualizaci roku 2007 bylo splnění nezbytných podmínek pro přijetí eura. Hlavním úkolem fiskální politiky je sladit tento cíl s takovou fiskální politikou, kterou bude dosaženo udržitelného plnění konvergenčních kritérií Polskem.

Úlohou polského národního programu reforem v období 2005 - 2008 bylo udržet tempo ekonomického růstu, stimulace tvorby nových pracovních míst s principy trvale udržitelného rozvoje.

Pokroky při provádění národních programů reforem hodnotí Evropská komise ve výročních zprávách. O Polsku uvedla, že pokrok byl v letech 2005 - 2007 omezený, ani plnění závazků dohodnutých na jarním summitu v roce 2006 nebylo dodrženo. Nové reformy v Polsku roku 2007 byly zavedeny v souladu s Evropskou radou a pozornost byla věnována zvláště podpoře podnikání, snížení daňového zatížení práce a finančním prostředkům z fondu EU přidělené na aktivní trh práce, který povede k větší flexibilitě pracovníků, k vyšší ekonomické aktivitě lidí v produktivním věku a ke snižování dlouhodobé nezaměstnanosti.

Národní program reforem na období let 2008 - 2011 byl reakcí na celosvětovou ekonomickou krizi. Efektivní provádění těchto programů přispívá ke zvýšení konkurenceschopnosti polské ekonomiky v dlouhodobém horizontu, který přinese hmatatelné výhody díky rychlejšímu zotavení ze zpomalení ekonomiky a rychlejšímu rozvoji v dalším období.

Podle zprávy Úřadu pro hospodářskou soutěž a ochranu spotřebitelů finanční podpora Polska dosáhla v roce 2007 6,5 mld. zlotých, v roce 2004 to bylo 16,4 mld. zlotých, tzn., že účast podpory na HDP byla v roce 2007 0,6% a v roce 2004 1,9%.

3.10 Vývoj průmyslu v období let 2004- 2008

Trh služeb a průmysl jsou dva dominantní sektory v ekonomice. Jejich společný podíl na HDP je téměř 70%. Během hospodářského růstu se úloha průmyslu zvýšila. Růst hrubé přidané hodnoty v průmyslu doprovází růst přidané hodnoty ve službách.

V roce 2008 byla vytvořená přidaná hodnota v průmyslu o 43,4% vyšší než v roce 2003. V té době HDP vrostl o 29,6% a přidaná hodnota ve službách o 28%.

Obecné hodnocení ekonomické situace v Polsku v letech 2003 - 2008 bylo pozitivní, za pozitivní však nelze považovat situaci v druhé polovině roku 2008. Krize na americkém hypotečním trhu se proměnila v globální, která začala mít nepříznivý vliv na celou ekonomiku. V ekonomice se snížila poptávka, jak domácí tak i zahraniční, což vedlo ke snížení HDP a ke snížení velikosti průmyslové výroby. Růst služeb předstihl růst průmyslu. Ve druhé polovině roku 2008 se zhoršily všechny makroekonomické ukazatele.

Průmyslová výroba v roce 2007 dosáhla 885 mld. zlotých, bylo to o 44% více než v roce 2003. Průměrná roční míra růstu představovala 9,6%. Nejrychleji rostl zpracovatelský průmysl (51%), dále výroba elektřiny a dodávka plynu a vody (7,4%).

3.11 Připravenost Polska na přijetí eura po 5 letech členství v EU

Přistoupením do EU se Polsko zavázalo v budoucnu vstoupit do eurozóny a provádět společnou měnovou politiku, tímto krokem by Polsko dokončilo třetí etapu Hospodářské a měnové unie (HMU), na které se podílí od 1. května 2004. Právní předpisy EU neukládají žádnou přesnou dobu, během níž je nutné splnit kritéria pro členství v eurozóně.

3.11.1 Konvergenční kritéria v roce 2009

Pro formální přijetí eura musí členské státy dosáhnout udržitelné konvergence. ES a ECB hodnotí schopnost země plnit konvergenční kritéria. Hlavním účelem těchto kritérií je ověření, zda ekonomika dané země dokáže stabilně fungovat i bez své autonomní měnové politiky. Testem udržitelnosti konvergence je dvouletý pobyt ve stabilizačním systému (ERM II).

Fiskální kritérium:

Toto kritérium se vztahuje na poměr schodku veřejných financí a hrubého domácího produktu, neměl by překročit 3%. Podíl veřejného dluhu se musí držet pod hranicí 60%.

V roce 2007 byly hodnoty ukazatele pod požadovanou hranicí. Podíl deficitu vládního sektoru na HDP činil 2% a podíl veřejného dluhu byl ve výši 44,9%. Přestože fiskální kritérium splněno bylo, stalo se Polsko předmětem jednání postupu při nadměrném schodku.

V červnu roku 2008 Evropská komise doporučila Polsku, jak má postupovat ve snižování deficitu, toto řízení je nástroj EU pro rozpočtovou kázeň. V červenci roku 2008 Polsko doporučení přijalo a Evropská komise se rozhodla řízení ukončit. Konvergenční fiskální kritérium v roce 2008 bylo také splněno.

Zhoršující se fiskální situace v roce 2008 byla dána slabšími makroekonomickými podmínkami, tedy zpomalením růstu HDP a snižováním daňového zatížení, což mělo za následek nižší příjmy státního rozpočtu.

Kritérium inflace:

Kritérium cenové stability limituje povolenou míru inflace. V souladu s dohodnutou metodikou by inflace měla být měřena HICP (harmonizovaný index spotřebitelských cen). Ukazatel průměrní roční inflace na konci roku 2007 byl ve výši 2,6%.

Průměrná inflace tří zemí s nejnižší sazbou byla 1,3%. Lze tedy říci, že na začátku roku 2008 bylo toto kritérium splněno, hraniční hodnota 2,8% překročena nebyla. Avšak již od února do září roku 2008 byla inflace rovna referenční hodnotě a ve čtvrtém čtvrtletí ji dokonce přesáhla.

V roce 2008 Polsko předpokládalo, že v následujících obdobích bude plnit toto kritérium. Na základě inflačních prognóz Evropská komise předložila možné referenční hodnoty inflace, a to v roce 2009 v rozmezí 1,9 - 2,2% a v roce 2010 2,7 - 3,1%. Při dané situaci recese a hospodářského útlumu byla pro Polsko tato mez přijatelná.

Kritérium úrokových sazeb:

Toto kritérium je splněno, když průměrná nominální dlouhodobá úroková sazba v zemi nepřekročí o 2 procentní body úrokové míry tří členských států s nejlepší cenovou stabilitou. Úrokové sazby jsou vypočteny z dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů.

Od října roku 2005 se průměrná roční hodnota ziskovosti pohybuje v tomto rozmezí a kritérium bylo vždy splněno. S přihlédnutím na vývoj inflace a vývoj fiskální politiky, na vnější i vnitřní hospodářskou situaci lze očekávat, že ve střednědobém horizontu Polsko bude kritérium úrokových sazeb splňovat i nadále. Nicméně s prognózou zhoršení stavu veřejných financí, hlavně na straně příjmů, se očekává růst finančních potřeb státu, tedy zvyšování státních půjček a následkem toho i dlouhodobých úrokových sazeb. Proto na druhé straně existuje i riziko, že toto kritérium kdykoli během dvou let splněno nebude.

Kritérium měnových kurzů:

Kritérium měnových kurzů je podmínka účasti v mechanismu směnných kurzů ERM II. Po dobu posledních dvou let musí být bez vážného napětí dodržováno stanovené flukтуаční pásmo dané měny v Evropském měnovém systému.

Polsko dosud není členem ERM II, proto ani nemůže toto kritérium plnit. Přesto lze posoudit různé alternativní scénáře, které by stanovily možnost účasti v ERM II. Např. události posledních období na mezinárodním měnovém trhu vytváří negativní obraz o hypotetickém pobytu Polska v ERM II. Flukтуаční pásmo polského zlotého vůči euru by se mělo udržovat v povoleném rozsahu $\pm 15\%$ od stanoveného středního kurzu. Pokud by Polsko chtělo vstoupit do ERM II, kritérium by bez dalších zásahu nesplnilo. Zásahy jsou nutné od Polské národní banky na měnovém trhu s cílem udržet kurz v požadovaném intervalu.

3.11.2 Zhodnocení situace po 5 letech členství v Evropské unii

V polovině roku 2008 Polsko plnilo většinu konvergenčních kritérií, přesto schopnost realizovat požadavky pro přistoupení k EMU se výrazně zhoršily. Na tuto situaci měly vliv i vnější faktory spojené s globální krizí. Polsko následně nesplňovalo ani kritérium cenové stability a daňové podmínky. Fiskální situace na konci roku 2008 byla velice napjatá, jelikož bylo pravděpodobné, že Polsko během dvou let přestane dočasně plnit i kritérium dlouhodobých úrokových sazeb.

Pět let účasti v Evropské unii Polsko a jeho hospodářství ovlivnilo pozitivně, podnítilo proces hospodářské konvergence, a to především obchodní a finanční.

Pochybnosti nastaly v možném plnění konvergenčních kritérií do dvou let, tedy do roku 2010. Ke komplikacím mohlo dojít ze dvou důvodů. Prvním z nich byl negativní globální stav ekonomiky, což ztěžovalo splnění požadavků referenčních kritérií. Druhým důvodem byl vnitřní problém posledních pěti let, a to fiskální a měnová politika. Z hlediska veřejných financí neexistovalo dostatek odhodlání snížit úroveň rigidních výdajů. V důsledku toho se nepodařilo snížit veřejný dluh, který představuje vysoké provozní náklady. V kombinaci s dalšími náklady to brání v budoucnosti udržet deficit pod 3% HDP, a to zejména v souvislosti s hospodářským zpomalením a výsledným snížením příjmového rozpočtu.

Polsko zvažovalo přípravy na vstup do EMU a rovněž zvažovalo možné nebezpečí, které by se dalo očekávat. Byla by to možnost ztráty konkurenceschopnosti polské ekonomiky, rozsáhlé náklady apod. Polská národní banka má v příštích letech v odstraňování těchto problémů významnou roli. Aby se inflace dostala na požadovanou úroveň, musela by PNB zpřísnit monetární politiku. Po vstupu do eurozóny by náhlé snížení úrokových sazeb vedlo k silným inflačním tlakům. Pokud by nebyla inflace snížena na požadovanou úroveň, po vstupu do EMU by v důsledku snížení úrokových sazeb inflace nadále rostla. V obou případech po přijetí eura a za daných podmínek by pravděpodobně reálné úrokové sazby dosahovaly záporných hodnot. Tento stav by mohl následně vést k portugalskému scénáři.

Polští analytici považují vstup do EMU za ekonomický přínos. Je zapotřebí minimalizovat rizika, která by proces přistoupení do EMU doprovázela. Rizika se postupem času a vzhledem k okolnostem zvyšují. Neúspěšné pokusy projít různými testy konvergence mohou odsunout datum skutečného přijetí společné měny na neurčito.

3.12 Polsko po roce 2008

Rok 2009 byl jeden z nejtěžších zkoušek ekonomických "dovedností" mnoha zemí světa, včetně Polska. Finanční krize v USA, která vyústila v krizi ekonomickou a zasáhla celý svět, naplno propukla ve čtvrtém čtvrtletí roku 2008, přivedla ekonomiku na samotný okraj propasti a způsobila paniku jak mezi investory, analytiky, politiky a ekonomy, tak mezi obyčejnými lidmi. V té době nejčastější otázkou bylo: Co nás teď čeká?

Někteří ekonomové věřili, že Polsko bude imunní vůči krizi, jiní hrozili hlubokou recesí doprovázenou poklesem zahraničního obchodu a nárůstem nezaměstnanosti. Ve skutečnosti stav polské ekonomiky závisel do značné míry na faktu, jak se bohaté země vyrovnají s dopady globálního zpomalení, obzvláště na Spojených státech amerických a na západní Evropě.

Avšak výsledky za první kvartál roku 2009 vydané Hlavním statistickým úřadem (GUS) byly mnohem lepší než očekávání trhu a samotných investorů. Během tohoto období Polsko zaznamenalo růst HDP o 0,8 %¹⁰ a ocitlo se v elitní skupině tří zemí Evropské unie, na rozdíl od Řecka a Kypru, jejichž ekonomika zaznamenala v prvních třech měsících pozitivní růst. Hnací motorem polského růstu HDP v tomto období byla domácí poptávka, díky které rostly investice a spotřeba. Údaje následujících měsíců byly opět pozitivním překvapením nejen pro odborníky. Polsko si ve druhém čtvrtletí růstem HDP o 1,1 % upevnilo pozici lídra mezi členskými státy EU. Po první polovině roku 2009 bylo Polsko jedinou zemí, která vykazovala růst HDP v ročním vyjádření.

Spokojenost s výsledkem byla ještě větší, poté co ekonomika pobaltských zemí (Estonsko, Lotyšsko, Litva) ve druhém čtvrtletí ve srovnání s předchozím rokem zpomalila průměrně o 22 %. Ve třetím čtvrtletí polský HDP vzrostl o 1,7 %. Tentokrát hrála důležitou roli v HDP zahraniční poptávka (čistý vývoz). Prognózy Ministerstva financí odhadovaly růst polského HDP pouze na 1,2 %. Příznivý trend pokračoval i ke konci roku 2009. Vzhledem k 10 % růstu průmyslové produkce, výsledky čtvrtého čtvrtletí byly také lepší než všechna očekávání, ekonomický růst dosáhl úrovně 2,9 %. Průměrné tempo růstu za celý rok 2009 dosahovalo hodnot 1,6 % - 1,7 %.

Výše uvedená čísla dokazují, že polská ekonomika v roce 2009 nezklamala. Z kvartálu na kvartál ekonomika disponovala se stále vyššími hodnotami, než které předpověděla Evropská unie, OECD, Světová banka nebo Mezinárodní měnový fond (MMF).

¹⁰Hodnoty v kapitole Polsko po roce 2008 jsou čerpány z <http://www.bankier.pl/wiadomosc/>

Na rok 2009 se bude vzpomínat jako na rok krize a poplašných zpráv. Polsku se podařilo díky racionální a dobře plánované strategii vyhnout se mnoha problémům, které postihly ostatní ekonomiky Evropy i jiné části světa. Přesto nebylo vše tak příznivé jako růst HDP, např. rostla i nezaměstnanost a deficit státního rozpočtu.

V první polovině roku 2010 většina vyspělých zemí zaznamenala zrychlení ekonomiky, jinak tomu nebylo ani v Polsku. Současné makroekonomické trendy naznačovaly oživení globální ekonomiky. Důležitým faktorem pro hospodářský růst, a to jak v Polsku, tak ve světě, je potřeba fiskální konsolidace. Polský finanční systém a ekonomika zůstala odolná vůči dluhové krizi v Řecku a finančním problémům některých zemí eurozóny. Oživení globální ekonomiky bylo způsobeno především růstem mezinárodního obchodu a expanzivní fiskální a měnové politiky rozvinutých ekonomik.

Ve druhém čtvrtletí roku 2010 byly pozorovány známky zpomalování aktivity v některých zemích, včetně Spojených států a Japonska.

V Polsku snížení hospodářského růstu vedlo k závažnému nárůstu deficitu ve veřejném sektoru, schodek narostl z 1,9% DPH v roce 2007 na 7,2% v roce 2009 a následně na 7,9% v roce 2010. Přesto byl dluh vládních institucí v Polsku nižší než ve většině zemí Evropské unie, ale jeho další růst zvyšuje zranitelnost ekonomiky a napětí na mezinárodních finančních trzích.

V současné době je polské hospodářství ve fázi růstu. Reálný růst HDP v roce 2010 dosáhl v průměru 3,5%, pozitivní dopad na růst HDP měla soukromá spotřeba a čistý vývoz. Roční růst HDP v Polsku byl jeden z nejvyšších v Evropské unii. Růst hlavních makroekonomických ukazatelů byl však mnohem nižší než hodnoty za poledních 10 let. Došlo i ke zlepšení ekonomické situace domácností a podniků. Míra nezaměstnanosti se také stabilizovala, zaměstnanost i reálné mzdy mírně vzrostly. Zlepšily se finanční výsledky podniků, především ukazatele rentability a likvidity.

V polském hospodářství se neobjevily žádné příznaky vnější nerovnováhy. Mírně negativní roční bilance ve výši cca -2,6% HDP se zlepšila ve srovnání s předchozím rokem, snížilo se hlavně záporné saldo obchodní bilance. Kapitálový účet platební bilance byl ve výši asi 1,5% HDP. Nárůst zaznamenaly i zahraniční investice, zejména portfoliové investice do dluhových cenných papírů a v menší míře přímé investice.

Rizikovým faktorem vnější nerovnováhy polské ekonomiky byla hrozba náhlého odlivu zahraničního kapitálu, způsobeného ztrátou důvěry účastníků trhu nebo krizí ve veřejných financích. Pravděpodobnost tohoto rizika byla ale malá, jelikož v zemi byly relativně stabilní veřejné finance a dobré vyhlídky pro hospodářský růst.

Schodek státního rozpočtu v roce 2010 činil 41,8 mld. zlotých, což bylo méně než očekávaných 52 mld. zlotých. Dne 3. srpna 2010 vláda přijala plán na reformu veřejných financí (Dlouhodobý státní finanční plán), který obsahoval návrhy řešení na snížení deficitu v následujících letech a dále byl navržen tak, aby veřejný dluh byl udržován pod 55% HDP.

Plán vypadal následovně:

1. Změny v sazbách DPH - zvýšení základní sazby DPH během tří let vždy o 1 procentní bod za rok. Od roku 2011 činí sazba základní sazba 23% a snížená sazba 8% a 5%;
2. ustanovení týkající se vládních výdajů – maximální flexibilní výdaje nesmí přesáhnout 1%;
3. návrhy na další budoucí reformy, které budou stabilizovat veřejné finance ve střednědobém a dlouhodobém horizontu, např. penzijní reforma, pravidla pro výpočet důchodů a výdaje na národní obranu;
4. předpokládaný růst HDP v roce 2011 – 2013 ve výši 3,5%, 4,1% a 4,8% a pokles míry nezaměstnanosti ve stejnou dobu na 9,9%, 8,6% a následně na 7,3%;
5. v průběhu příštích tří let dosáhnout úrovně veřejného dluhu ve výši 54,4%, 54,6% a 53,7% HDP.

Tyto procesy by měly vést k posílení finančního systému. Ekonomická situace v Polsku bude významně souviset s vývojem ekonomické situace v zahraničí. V příštích několika čtvrtletích hrozí oslabení globálního hospodářského růstu. Důvodem může být napětí na finančních trzích, zvýšení protekcionismu¹¹ v jednotlivých zemích nebo zpomalení světového obchodu.

¹¹ Protekcionismus neboli ochránářství je ekonomický termín vyjadřující upřednostňování a ochranu vlastních výrobků před zahraniční konkurencí. Mívá diskriminační charakter a stojí v opozici k volnému mezinárodnímu obchodu.

Zrychlení ekonomického růstu přispělo i ke zlepšení bankovního sektoru, přesto ve srovnání s dobou před ekonomickou krizí jsou výsledky stále nižší. Bank, které zaznamenaly negativní finanční výsledek, bylo velmi málo. Většina bank vykázala větší finanční výkonost i ziskovost.

Průměrná roční míra inflace v roce 2010 byla ve výši 2,6%, na rok 2011 byl předpoklad 2,7%. Kritérium cenové stability nebylo splněno ani v roce 2010 ani na začátku roku 2011.

Polsko je zemí s velkým zemědělským potenciálem, a to jak z hlediska kvantity, tak i kvality produkce, zejména ve výrobě zdravých potravin. Většina zemědělců v Polsku (90%) vlastní tradiční vícegenerační rodinné farmy. Polsko soutěží s předními evropskými zeměmi, přesto současná vláda nepřikládá velký význam rozvoji tohoto segmentu, zatím nevytvořila koherentní zemědělskou politiku a zanedbává mnoho důležitých jednání v rámci společné zemědělské politiky EU.

Polské zemědělství zaměstnává asi 14,8% pracovníků a produkuje méně než 4% HDP. Průměrná zaměstnanost v zemědělství v EU je 4,5%. Velké rozdíly v procentech zaměstnaných samozřejmě existují i mezi jednotlivými provinciemi, např. v oblasti Dolního Slezska pracuje 3,3% z celkové zaměstnanosti, na východě zaměstnanost představuje 33,7%. Přibližně dva miliony soukromých farem využívá 90% zemědělské půdy. Polsko je evropským lídrem v pěstování brambor a cukrové řepy.

Polské zemědělství společně s bulharským dosáhlo v posledních pěti letech nejvyššího růstu reálných mezd. Příjmy zemědělců EU rostly pomaleji, než Brusel předpokládal a plánoval. Nicméně vysoké ceny zemědělských produktů vyústily v rekordní příjmy v roce 2010, unijní peníze jsou určeny výrobcům krmiv, hnojiv a strojů.

Po shrnutí posledních pěti let mělo polské zemědělství mnohem lepší výsledky než většina zemí EU. Příjmy polských zemědělců se od roku 2005 do roku 2010 zvýšily o 53,6%¹². Lepší výsledek mělo pouze Bulharsko, a to 54,2%. Zisk vzrostl o 18,4%. Nominální příjem celého polského zemědělství v roce 2010 dosáhl rekordního výsledku téměř 30 mld. zlotých.

¹² <http://www.rp.pl/artukul/590075.html?print=tak>

Dotace EU tvoří 59% příjmů polských hospodářství. Za pět let se dotace zvýšili o 108,5%. Polští ekonomové zdůrazňují, že je nutné snížit zaměstnanost na venkově a zlepšit produktivitu práce. Teprve pak se bude snižovat mzdový rozdíl mezi zemědělstvím a národním hospodářstvím.

Nedávné údaje naznačují, že se v Polsku neustále rozvíjí ekologické zemědělství, o čemž svědčí i stále rostoucí počet ekologických farem. Ke dni 31. prosince 2010 bylo v Polsku zaregistrováno kontrolním certifikačním úřadem více než 20 tisíc ekofarem. Ve srovnání s rokem 2009 je to o 20% ekofarem více. V období let 2003 – 2010 se ekologická oblast zvýšila 8,5 krát a nyní představuje asi 2,8% z celkové zemědělské plochy.

Obr. 3.2 Počet hospodářství v systému ekologického zemědělství v Polsku

Zdroj: <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/>

Na závěr této kapitoly jsou v Tab. 3.6 shrnuty výsledky některých makroekonomických ukazatelů za rok 2009 a 2010.

Tab. 3.6 Makroekonomické ukazatele v letech 2009 - 2010

<i>Rok</i>	<i>HDP (mld. zł.)</i>	<i>HDP %</i>	<i>Průmyslová výroba (%)</i>	<i>Míra nezaměst. (%)</i>	<i>Export % (euro)</i>
2009	1 343,70	1,7	-3,5	12,1	-15,8
2010	1 416,20	3,8	11,5	11,9	21
<i>Rok</i>	<i>Import % (euro)</i>	<i>Obchodní balance (mil. eur)</i>	<i>Běžný účet (mil. eur)</i>	<i>Inflace (%)</i>	<i>Kurz EUR/PLN (PLN)</i>
2009	-24,3	-3 102	-6 749	3,5	4,33
2010	22,9	-5 718	-10 179	2,6	4

Zdroj: http://skarb.bzwbk.pl/_items/doc/dane_kwart+roczne_2010.pdf

Z tabulky je zřejmé, které ukazatele se zlepšily a které naopak ne. Např. HDP nebo inflace zaznamenaly příznivý vývoj. Naproti tomu se běžný účet a obchodní balance zhoršily a vykazovaly nepříznivý průběh.

3.13 Perspektivy roku 2011

Analytici odhadují růst HDP v roce 2011 na více jak 4%¹³. Hlavní hnací silou ekonomického růstu bude i nadále spotřeba a investiční poptávka. Podle Ministerstva hospodářství bude tempo růstu soukromé spotřeby ve výši těsně pod 4%, zaměstnanost vzroste o 2% a mzdy o 2%. HDP vzrostl v prvním čtvrtletí roku 2011 o 4,2%.

Podle prognózy provedené v dubnu roku 2011 by měl deficit veřejných financí být ve výši 5,7% HDP, v roce 2012 by měl být 4,2% HDP a v roce 2013 3,7% HDP. Předpokládá se, že deficit do roku 2015 klesne po úroveň 3%.

¹³ Hodnoty z kapitoly 5.1 jsou čerpány z <http://www.egospodarka.pl/>

Po prvním čtvrtletí roku 2011 se schodek rozpočtu rovnal 17,3 mld. zlotých. Tato hodnota je nižší, než bylo původně plánováno v rozpočtu příjmů a výdajů na první čtvrtletí roku 2011 (18,3 mld. zl.). Nižší deficit byl způsoben nižšími výdaji, 80 mld. zlotých namísto plánovaných 81,1 mld. zlotých. Schodek za celý rok je odhadován na 40,2 mld. zlotých.

Podle GUS (Hlavní statistický úřad) byla inflace v únoru 3,6% a v březnu už 4,3%, bylo to největší zvýšení míry inflace za dva a půl roku, rychle vzrostly ceny potravin a poplatky spojené s bydlením a dopravou.

Ministerstvo práce odhaduje, že při plném otevření německého pracovního trhu opustí Polsko 300 tisíc Poláků.

Při posuzování polské ekonomiky a její vyhlídky na budoucnost je potřeba brát v úvahu také názory ratingových agentur. Standard & Poor's ve své poslední zprávě upozorňuje, že Polsko špatně nakládá s veřejnými financemi a doporučuje co nejdříve provést strukturální reformy. Agentura uvádí, že ačkoli si je vláda vědoma velkého dluhu, doposud nezavedla potřebné klíčové reformy. Snížení transferů do soukromých penzijních fondů nepovažuje za dostatečné. Tato úprava důchodové reformy pomůže snížit deficit státního rozpočtu, ale dlouhodobě nezlepší udržitelnost veřejných financí.

Aktuální hodnocení Polska agenturou Standard & Poor's je A/A-2 se stabilním výhledem.

4 Měnová a fiskální opatření v souvislosti s budoucím přijetím jednotné evropské měny

Jak již bylo zmíněno, formální podmínkou pro přijetí evropské měny je dosažení udržitelné nominální i právní konvergence.

Z průběžné analýzy a zkušeností jiných zemí vyplývá, že by příprava na vstup do ERM II měla začít minimálně 6 měsíců před plánovaným přistoupením. V době vstupu do ERM II není povinnost plnit všechna konvergenční kritéria, ale současná úroveň a vyhlídka na jejich budoucí plnění se může výrazně odrážet v měnovém kurzu, a tím i bude ovlivněno kritérium stability devizového kurzu. Kritérium devizového kurzu vyžaduje, aby kandidát na přistoupení do eurozóny strávil v mechanismu ERM II nejméně 2 roky.

Hodnocení plnění kritérií provádí Evropská komise (EK) a Evropská centrální banka (ECB) na základě nezávislé konvergenční zprávy. Zprávy jsou připravovány alespoň jednou za dva roky nebo na žádost kandidátského státu.

ECB a EK vyhodnotí stupeň ekonomické konvergence, slučitelnost vnitrostátních předpisů, a posoudí, zda byly splněny zákonné požadavky centrální bankou, aby se mohla stát členem Eurosystemu.

Pokud je hodnocení o stupni plnění kritérií pozitivní, Evropská rada rozhodne o přijetí země do eurozóny. Toto rozhodnutí je oznámeno v první polovině července. Poté zůstává přibližně 5,5 měsíce na přípravu přijetí eura. Zkušenosti z jiných zemí nasvědčují, že od rozhodnutí vstupu do ERM II období zavedení eura trvá asi tři roky.

V následující tabulce 4.1 je znázorněno plnění konvergenčních kritérií v období let 2009 – 2011.

Tab. 4.1 Plnění konvergenčních kritérií v Polsku za rok 2009 - 2011

Rok	Měsíc	Cen. Stabilita	Fiskální krit.	Kurzové krit.	Krit. úrok. sazby
2011	<i>březen</i>	○	X	x	x
2011	<i>únor</i>	X	X	x	x
2011	<i>leden</i>	X	X	x	○
2010	<i>prosinec</i>	X	X	x	○
2010	<i>říjen</i>	X	X	x	○
2010	<i>srpen</i>	X	X	x	○
2010	<i>červen</i>	X	X	x	○
2010	<i>duben</i>	X	X	x	x
2010	<i>únor</i>	X	X	x	○
2009	<i>říjen</i>	X	X	x	○
2009	<i>září</i>	X	X	x	○
2009	<i>srpen</i>	X	X	x	○

Pozn.: ○ – splněno, x - nesplněno

Zdroj: <http://gospodarka.gazeta.pl/euro/0,0.html>

Jak lze vidět, zatím se Polsku konvergenční kritéria nedaří plnit. Pouze kritérium úrokových sazeb je ve většině obdobích splněno.

4.1 Přijetí eura v Polsku

Podle původních plánů Ministerstva financí mělo být Polsko připraveno na vstup do eurozóny v roce 2009, ale tento plán byl posléze odložen minimálně do roku 2014. Polsko totiž neplnilo konvergenční kritéria, tudíž není možné přijetí jednotné evropské měny.

V současné době Polsko splňuje pouze jedno kritérium, a to dlouhodobé úrokové sazby. V ostatních případech musí polská vláda přijmout rozhodné kroky, které povedou zejména ke snížení schodku veřejného rozpočtu a veřejného dluhu. Evropská komise Polsku nařídila snížení nadměrného schodku minimálně o 3% do roku 2012. Velmi malá útěcha v této situaci byla skutečnost, že nadměrný schodek byl potvrzen v 24 zemí EU.

Ministerstvo financí zveřejnilo v roce 2010 zprávu o stavu příprav na integraci do měnové unie a vyplývá z ní, že nejdříve bude Polsko schopno plnit kritérium cenové stability. Podle nejnovějších prognóz, by toto kritérium mělo být splněno ve druhém nebo třetím čtvrtletí roku 2011.

Samotná vůle Polska přistoupit do eurozóny je výrazně slabší. Polsko plánuje co nejdéle zachovat si svou vlastní měnu. Země střední Evropy dříve usilovali vstoupit do eurozóny, považovali ji za záruku stability, růstu objemu obchodů a vstup do ní budil naději na vyšší hospodářský růst. To se změnilo v době ekonomické krize.

Ekonomické motivy a politická vůle stát se členem eurozóny jsou nyní značně nižší než před několika lety, proto Polsko v nejbližší době nebude usilovat o přijetí eura.

Vláda ve Varšavě mluví o jako možném termínu, kdy by Polsko mohlo euro přijmout, o roce 2015. Polští ekonomové však mají jiný názor, Polsko se stane členem eurozóny spíše v době bližší roku 2020 než roku 2015. Stane se tak nejen kvůli nedostatku politické vůle euro přijmout, ale i kvůli tomu, že Polsku bude ještě nějakou dobu trvat, než splní všechna maastrichtská kritéria.

Z důvodu pozdějšího nezbytného plnění konvergenčních kritérií, budou v následující podkapitole doporučena opatření v oblasti měnové a fiskální politiky, aby jednotná evropská měna mohla být v budoucnu přijata.

Navzdory odmítání zavedení společné měny, zůstává integrace s eurozónou hlavní prioritou pro vládu.

4.2 Doporučená opatření v oblasti měnové a fiskální politiky

Prognózy předpovídají, že nejbližší období 6 let by mělo být příznivé pro polskou ekonomiku. Díky tomu se zrychlí provádění reforem, a zároveň budou omezeny jejich možné negativní účinky.

V souladu s preventivními předpisy musí členské státy předkládat roční programy stability a konvergence, které naznačují, jak země hodlá dosáhnout zdravé fiskální pozice ve střednědobém výhledu s ohledem na hrozící rozpočtové negativní odchylky a s ohledem na stárnutí populace.

Součástí tohoto programu je i doporučení Rady ECOFIN¹⁴, jak postupovat při nadměrném deficitu a navrhuje metody k jeho snížení.

¹⁴ Rada ministrů hospodářství a financí – ECOFIN (The Economic and Financial Affairs Council) je jednou z deseti formací Rady ministrů zemí EU. Rada ECOFIN zasedá zpravidla jednou měsíčně v Bruselu, popřípadě v Lucemburku.

Následující text obsahuje právě tato doporučení Rady ECOFIN a plány samotné polské vlády. Dále jsou návrhy doplněny o vlastní komentář.

S cílem snížení vládní fiskální nerovnováhy by měla vláda připravit takový balíček reforem, který by umožnil rychlejší tempo růstu ekonomiky a nevyvolal by negativní trend ve vývoji veřejných financí. Prohlubování fiskální nerovnováhy představuje reálné nebezpečí pro budoucí vývoj.

Nadměrný růst deficitu veřejných financí a veřejného dluhu bude omezovat možnost vytváření nových konkurenčních výhod pro polské hospodářství a bude bránit brzkému přijetí eura v Polsku. Proto bude v následujících letech nezbytná realizace důvěryhodné fiskální konsolidace, která posílí základy dlouhodobého a stabilního hospodářského růstu.

Příliš silná a rychlá fiskální konsolidace může nést i riziko nežádoucích účinků působících na hospodářské oživení. To znamená, že zpřísnění ekonomiky by mělo být provedeno postupně pomocí trvalého prosazování reforem, které by umožnily snížení fiskální nerovnováhy a současně by minimalizovaly případné negativní důsledky pro reálnou ekonomiku.

Vláda by měla ve střednědobém termínu vytvořit podmínky pro udržitelný rozvoj země, zároveň zajistit optimální tempo stabilizace veřejných financí a investic do infrastruktury. Je třeba brát v úvahu, že realizaci plánů budou následovat tvrdé vnější šoky a úspěch bude záviset i na světové ekonomice, zejména na té evropské.

Polsko by se mělo snažit omezit činnost šedé ekonomiky, tím by rozšířilo daňovou základnu a došlo by ke zvýšení příjmů do státního rozpočtu v podobě daně z příjmů apod. Pomohlo by to k zajištění stability veřejných financí ve střednědobém i dlouhodobém horizontu.

Liberalizace ekonomiky umožní odstranění nadbytečných administrativních postupů, rozvoj e-governmentu a zjednodušení obchodní administrativy.

Součástí vládního plánu snížení nerovnováhy a stabilizace veřejných financí je i zvýšení efektivity dostupných zdrojů a jejich správná alokace. Změna by se měla týkat i částečného uvolnění peněžních rezerv, což by zlepšilo řízení likvidity veřejného sektoru. Vláda předpokládá, že tento postup by mohl snížit úroveň veřejného dluhu aspoň o 1% HDP. Po provedení výše uvedených úkolů by vláda snížila fiskální nerovnováhu a navrhla by mechanismy, které by ještě zvětšily jejich účinnost a které by napravily strukturu veřejných výdajů.

Tyto vytvořené okolnosti umožní návrat ekonomiky k rychlému růstu a zároveň zajistí bezpečné tempo snižování deficitu veřejného rozpočtu i veřejného dluhu. Tyto cíle přispějí k posílení základů dlouhodobého a stabilního vývoje Polska.

Stát zamýšlí urychlení nedokončené privatizace, která ulehčí hospodaření s majetkem státu a bude tak posílena kontrola nad hospodařením státních podniků. Dále se bude snažit o zvýšení efektivnosti ekonomiky posílením konkurenceschopnosti na mezinárodní úrovni. Částečně chce odstranit bariéry pro rozvoj podnikání a zjednodušit tím zahájení podnikatelské činnosti a administrativní předpisy, např. zjednodušit daňový systém, udělování povolení a licencí, účinněji alokovat zdroje ve veřejné správě.

Rada ECOFIN doporučuje Polsku vylepšit i funkčnost veřejné správy, včetně efektivní alokace státních zaměstnanců a racionalizace jejich pracovních míst. Tato opatření umožní oddělit vnitřní a vnější centralizaci vybraných oblastí a povedou ke snížení fixních výdajů.

Dále ECOFIN doporučuje změnu v demografické struktuře zabezpečení společnosti, která zachová vnitřní rovnováhu v systému sociálního zabezpečení a zvýší pracovní aktivitu Poláků. Vláda plánovala reformu důchodového pojištění pouze pro některé profesní skupiny, např. pro zemědělce a tzv. „uniformované služby“. Následně by na úkor obyčejných lidí došlo k postupnému zvyšování důchodového věku mužů i žen.

U kapitálových investic je třeba zvýšit efektivitu vydávaných prostředků. Vláda klade velký význam finanční podpoře na inovaci ekonomiky, finanční prostředky pro vědu a výzkum a na vývoj infrastruktury a počítá s tím, že realizace těchto programů by byla financována z velké části z fondů EU a díky tomu by byl posílen polský potencionál. V dlouhodobém horizontu by dotace změnili strukturu výdajů nejen na podporu inovací, ale efektivitu výdajů celkově.

Při sestavování státního rozpočtu je třeba brát ohled na světový hospodářský vývoj a na ekonomickou situaci a ekonomické nejistoty vnějšího okolí. Polská vláda chce zvýšit fiskální stimuly a snížit výdaje ve veřejném sektoru, zejména na straně veřejných investic. Bude také zvýšena účinnost rozsahu a organizace sektoru veřejných financí, fungování sektoru jako celku a upevnění vztahu sektoru s metodikou EU. Udržitelnost veřejných financí podporuje také novela zákona zavedená 1. ledna 2010 o veřejných financích. Její realizace zvyšuje transparentnost veřejných financí a racionalizaci veřejných výdajů.

Další změna, kterou doporučil ECOFIN, se týká preventivních a nápravních postupů při překročení prahových hodnot ve vztahu k HDP, např. překročení hranice 55% u podílu veřejného dluhu na HDP. Jak již bylo zmíněno, podstatné je omezit růst výdajů, čehož lze docílit například snížením platů ve veřejném sektoru a valorizací důchodů. Stát si uvědomuje, že je nezbytná kontrola i územních samosprávných celků, především jejich obezřetnost při přílišném zadlužení. Stát i územní samosprávní celky by měly dodržovat určité zásady vyrovnaného rozpočtu a při sestavování finančního plánu v návrhu rozpočtu Ministerstvem financí by měla být určena horní hranice schodku.

Polská národní banka předpokládá stabilizaci na globálních finančních trzích, snižující úroveň averze k riziku, a díky tomu dojde ke zlepšení fiskální situace v Polsku a zrychlující se hospodářský růst bude příznivým faktorem pro apreciaci zlotého. To ovlivní zesílení restriktivní monetární politiky a dojde ke zvýšení reálných úrokových sazeb. Přesto by měl být trend apreciace měnového kurzu udržován v dlouhodobém horizontu.

Polské Ministerstvo hospodářství společně s Ministerstvem financí rozhodlo v rámci efektivnějšího čerpání finančních prostředků ze státního rozpočtu, a tedy účinnějšího provádění rozvojových cílů země, omezit některé méně důležité rozvojové strategie. Polsko by se mělo věnovat jen těm nejdůležitějším jako je: inovační strategie výkonnosti ekonomiky, rozvoj lidských zdrojů, rozvoj dopravní infrastruktury, strategie bezpečného a efektivního státu nebo strategie rozvoje venkova a zemědělství.

Ministerstvo infrastruktury (dopravy) zamýšlí vybudovat síť dálnic a rychlostních silnic, výstavbu obchvatů a rekonstrukci zastaralých pozemních komunikací. Tato renovace bude provedena za účelem zlepšení podmínek tranzitní dopravy, podpory metropolitních oblastí a velkých měst, a především za účelem bezpečnosti provozu.

Naopak Ministerstvo školství upozorňuje na nízkou vzdělanost populace a znalost ekonomiky, proto by měla být věnována pozornost jejímu rozvoji. Dále upozorňuje na větší podporu nezaměstnaných při hledání zaměstnání a rozvoj informačních technologií. Zvláštní pozornost by měla být věnována především absolventům a lidem starším 50 let. Tito lidé mají velké problémy s nezaměstnaností, proto je potřeba zvýšit jejich dovednosti a kvalifikaci a dostatečně přizpůsobit pracovní podmínky.

Závěrem lze konstatovat, že Polská republika má před sebou ještě dlouhou cestu k pevné a vyvážené ekonomice. Pro budoucí přijetí eura bude muset podniknout mnoho změn a reforem, aby začala stabilně a dlouhodobě plnit maastrichtská kritéria. Tomuto faktu se nemůže vyhnout, jelikož se ve smlouvě o přistoupení zavázalo jednotnou evropskou měnu v budoucnu zavést. Jak už bylo zmíněno výše, dříve jak v roce 2019 to nebude, díky tomu má Polsko dostatek času přizpůsobit svou ekonomiku potřebným změnám a nepříznivým faktorům z vnějšího okolí.

5 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo navrhnout opatření v oblasti měnové a fiskální politiky Polska, aby jednotná evropská měna mohla být v budoucnu přijata.

Práce byla zpracována pomocí metody empiricko – analytické a byla rozčleněna do jednotlivých částí.

V první kapitole byla nastíněna hospodářsko – politická situace Polska před vstupem do Evropské unie. Nejdříve je stručně charakterizována Polská republika a její hospodářský rozvoj do roku 1989. Poté nastalo období transformace a byly popsány změny v monetární a fiskální ekonomice, které nastaly v letech 1989 - 2004.

Druhá část se věnovala změnám vývoje a povahy měnové a fiskální politiky Polska po přistoupení do Evropské unie. Byly přiblíženy ekonomické a sociální souvislosti integrace Polska a EU, tzv. přechodná období, dále etapy polské integrace, plány po přistoupení do EU, náklady a přínosy členství v eurozóně a hlavně stav ekonomiky od roku 2004 po současnost.

Třetí, stěžejní, část práce popisovala měnové a fiskální opatření v souvislosti s budoucím přijetím jednotné evropské měny. V této části bylo znázorněno plnění konvergenčních kritérií v současnosti, z dlouhodobého hlediska bylo zjištěno, že je plněno pouze jedno z kritérií, a to kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. Navzdory tomu, že Polsko odmítá zavedení společné měny, zůstala integrace s eurozónou hlavní prioritou vlády. Proto byla navržena doporučení, která by neměla být přijata jen z důvodu plnění maastrichtských kritérií, ale i z důvodu stabilní a prosperující ekonomiky.

Nejzávažnějším problémem polské ekonomiky byla shledána vládní fiskální nerovnováha a její další prohlubování představující reálné nebezpečí pro budoucí vývoj. Vládě bylo doporučeno, aby nejdříve připravila balíček reforem, který by umožnil rychlejší tempo růstu ekonomiky a který by hlavně nevyvolal negativní trend ve vývoji veřejných financí.

Dalším navrženým krokem byla realizace důvěryhodné fiskální konsolidace, která by zmírnila nadměrný růst deficitu veřejných financí a veřejného dluhu. Polsko by také mělo omezit činnost šedé ekonomiky a zvýšit efektivitu dostupných zdrojů, čímž by zvýšilo příjmy do státního rozpočtu.

Součástí navrhnutých opatření byly i návrhy Rady ECOFIN, která doporučila zlepšit funkčnost veřejné správy, změnu systému sociálního zabezpečení a preventivních postupů při překročení prahových hodnot ve vztahu k HDP.

Své úmysly prezentovala také jednotlivá ministerstva, která tím upozornila např. na špatnou kvalitu pozemních komunikací a na nízkou vzdělanost populace a na nezaměstnanost, která trápí především absolventy a osoby starší 50 let.

Nakonec bylo konstatováno, že Polská republika má před sebou ještě hodně cílů a úkolů, které v budoucnu povedou k vyrovnané ekonomice a k plnění maastrichtských kritérií. Zvláště maastrichtským kritériím je nutno věnovat pozornost, jelikož Polsko je zavázáno evropskou jednotnou měnu zavést, avšak dříve jak v roce 2019 to nebude.

Seznam použité literatury

Knihy, příspěvky ve sborníku

CHWALBA, A. Polsko 1989 – 2008. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 254 s. ISBN 678-80-7325-185-7

IZÁK, V. Fiskální politika. 1.vyd. Praha: Oeconomica, 2005. 209 s. ISBN 80-245-0976-8

LACINA, L. Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. 538 s. ISBN 978-80-7179-560.5

ŘEZNÍK, M. Dějiny Polska v datech. 1. vyd. Praha: Libri, 2010. 578 s. ISBN 978-80-7277-408-1

Tištěná periodika (časopisy, noviny)

CUPALOVÁ, M. Protikrizové plány v zemích EU. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2009. 19 s. ISBN 978-80-245-1547-2

FALATHOVÁ, A. Reforma rozpočtu Evropské unie a finanční rámec po roce 2013. Praha: Evropské hodnoty, 2009. 53 s. ISBN 978-80-904158-5-0

Elektronické zdroje

<<http://www.nbp.pl/>>

<http://www.inwestycje.pl/polska/prognozy_dla_polskiej_gospodarki_na_2011_r_;113329;0.html>

<<http://www.gdyniaprzedsiebiorcza.pl/x.php/1,1083/Przygotowania-Polski-do-przyjecia-euro.html>>

<http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/pdf/20_scps/2009-10/01_programme/pl_2010-02-08_cp_pl.pdf>

<http://www.wsz-pou.edu.pl/biuletyn/?p=&strona=biul_euro>

<<http://www.ppr.pl/artykul-polska-to-obecnie-kraj-o-bardzo-duzym-potencjale-161481-dzial-1.php>>

<www.businessinfo.cz/cz/clanek/podpora-investic/prime-zahranicni-investice/>

<http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_eurozona.html>

<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_63_cs.htm>

<<http://www.stat.gov.pl/gus>>

<<http://www.mg.gov.pl/>>

<<http://www.rp.pl/artykul/590075.html?print=tak>>

< <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/>>

<<http://www.egospodarka.pl/>>

<http://skarb.bzwbk.pl/_items/doc/dane_kwart+roczne_2010.pdf>

<<http://gospodarka.gazeta.pl/euro/0,0.html>>

<<http://ekonomika.ihned.cz/c1-45782120-analyza-ubs-krize-presvedcila-polsko-i-cesko-ze-euro-vlastne-nepotrebuji>>

Seznam zkratek

ECS	Evropská centrální banka
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
EMU	Evropská měnová unie
ERM II	Evropský mechanismus směnných kurzů II
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
HMU	Hospodářská a měnová unie
NBP	Výbor pro měnovou politiku
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PNB	Polská národní banka
WTO	Světová obchodní organizace

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....